ДО
НЕГОВО СВЕТЕЙШЕСТВО
БЪЛГАРСКИЯ ПАТРИАРХ ДАНИИЛ –
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СВ. СИНОД И
ТЕХНИ ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА
ЕПАРХИЙСКИТЕ МИТРОПОЛИТИ –
ЧЛЕНОВЕ НА СВ. СИНОД НА БПЦ – БП
С О Ф И Я

„Понеже всичко трябва да става с разсъждение и с молитва.“
(срв. 1 Кор. 14:40 и Дидахи)

ЕКЛИСИОЛОГИЧЕСКО, БОГОСЛОВСКО, ЦЪРКОВНО-ПРАВНО, КАНОНИЧЕСКО, УСТАВНО, ЮРИДИЧЕСКО И ЕТИЧЕСКО СТАНОВИЩЕ

от долуподписаните синодални
архиереи на БПЦ – БП
относно задължителността на
довеждането до край на
каноническия акт по
въвеждането в архиерейски сан чрез
извършване хиротонията на
архимандрит Дионисий (Мишев)
за Стобийски епископ,
избран, утвърден и наречен
на 28 ноември 2014 г.

ВАШЕ СВЕТЕЙШЕСТВО,
ВАШИ ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА,

Като пълноправни и равностойни епархийски митрополити – членове на Светия Синод на Българската православна църква – Българска Патриаршия, с архипастирска и канонична отговорност пред Бога, Църквата и верния народ, ние се обръщаме, на основание на чл.1, ал. 1, 2 и 3; чл. 2, чл. 5; чл. 6, ал. 1 и 2; чл. 7, ал. 1; чл. 9; чл. 13, ал. 3; чл. 27, т. 4, съгласно предвиденото и в чл. 28, във връзка с чл. 49, ал. 1, т. 2, 4, 5 и 7 и ясното определение на чл. 50, а и съобразно чл.58, т.

разпоредбата на чл. 64 и чл. 65, ал. 1 с цел изпълнението на чл. 69, ал. 2 и 3, защото сме в потенциален риск от попадане в описаното в чл. 189 и чл. 207, т. 1 и от Устава на БПЦ – БП, а и по силата на Закона за вероизповеданията на Република България и в частност на законодателната конституционносъобразна разпоредба на неговия чл. 10, ал. 1 и 2, но и по повод интервю на Българския патриарх, дадено за средствата за масово осведомяване, на което също се позоваваме, защото в него се артикулира ясно и недвусмислено следната наша споделена тревога: „От една страна, изпитваме кадрова криза, има малко свещенослужители, но общо се чувства недостиг и липсата на компетентни кадри във всички… във всички сфери на обществото. Имаме нужда от подготвени хора, които да поемат и да вършат с необходимата компетентност дадена служба. Църквата също изпитва такива затруднения“, то с братски респект и по най-уважителни причини на архиерейски обет, дълг и отговорност пряко към Вас - Ваше Светейшество, и към вас, Високопреосвещени събратя - сиодални архиереи и епархийски архипастири, с настоящото наше Становище по словата на Еклесиаста: “Всичко си има време, време има за всяка работа под небето:... време да събаряш, и време да съграждаш;... време да разхвърляш камъни, и време да събираш камъни;... време да търсиш, и време да губиш;... време да раздираш, и време да съшиваш; време да мълчиш, и време да говориш; време да обичаш, и време да мразиш; време за война, и време за мир." (Екл. 3:1 - 8), изразяващо грижата ни за съборността и каноничната цялост на БПЦ – БП, загрижеността ни от дълговременното съществуващо канонично неизпълнение на задължение, поето чрез собствено наше синодално решение, макар и в друг състав на председател и членове и нашия общ глас, настояваме за възстановяване на действието на каноните, чрез осъществяване с извършване на епископската хиротония на архимандрит Дионисий, избран, утвърден и наречен по установения от Църквата ред! Настоящото наше Архиерейско становище се изработи във връзка с необоснованото и неканонично възпрепятстване на извършването на епископска хиротония, въпреки надлежното избиране, уставното утвърждаване и литургичното тук проведено (в Съборната зала на Синодалната ни палата) наречение за Стобийски епископ, съгласно всички норми на каноничното право и Устава на БПЦ - БП. Целта е да се даде цялостна канонична и богословска оценка на създалото се положение, което е в очевидно противоречие с духа и буквата на светите канони и представлява нарушение в нескончаем рецидив на съборността и благодатната църковна приемственост, а и изисква вече спешно разрешаване. Премъдростта казва: “няма мъдрост, няма разум, няма кроеж - насрещу Господа” (Притч. 21:30).

<u>I. Старозаветни основания:</u>

1. „И рече Господ на Моисея: вземи си Иисуса, Навиновия син, човек у когото има Дух, и възложи върху него ръката си, представи го пред свещеник Елеазара и пред цялото общество, дай му наставления пред техните очи и дай му от славата си, за му бъде послушно цялото общество синове Израилеви... Моисей направи, както му заповяда Господ (Бог) и възложи върху него ръцете си, и му даде наставление, както говорù Господ чрез Моисея.“ (Числ. 27:18–23)

Това е първият предобраз на апостолската приемственост чрез полагането на ръце, което Бог нарежда да бъде изпълнено. Ако Моисей бе отказал, щеше да наруши Божията заповед. Избраният следва, при дадено от него съгласие, да бъде и утвърден, а след като е и наречен с призоваване благодатта на Светия Дух, то абсолютно задължително следва да бъде и ръкоположен (хиротонисан).

2. „Господ рече на Самуила: напълни рога си с елей и върви; Аз те изпращам при Иесея Витлеемец... И взе Самуил рога с елей и го помаза между братята му; и Духът Господен слезе на Давида от оня ден нататък.“ (1 Царств. 16:1–13).

От момента на гласуването, избора, наречението и призоваването на Светия Дух, и помазанието, Духът Господен се вселява. Помазанието не остава символично или без последица — то поражда действие и отговорност. Аналогично в Църквата — от момента на „наречението“ и призоваването на Светия Дух над избрания епископ вече има съ-отговорност за завършването чрез хиротония в третата степен на свещенството.

<u>II. Новозаветни основания:</u>

1. „Да приеме друг неговото апостолство (епископство)... И поставиха двама – Йосиф... и Матия. И, като се помолиха, рекоха: Ти, Господи, Който познаваш сърцата на всички, покажи кого си избрал... И хвърлиха жребие помежду им; и жребият падна на Матúя; и той бùде причислен към единайсетте апостоли.“ (Деян. 1:20–26)

Апостолската процедура по избор, молитва и приемане на избрания завършва с незабавно пълно включване на Матùя в апостолския чин. Избор без изпълнение на последствията му е немислим в новозаветната еклесиология на Христовата църква.

2. „И свикаха дванайсетте множество ученици... Изберете прочее от себе си седем души... Които поставиха пред апостолите, а те, като се помолиха, възложиха ръце на тях.“ (Деян. 6:2–6)

Дори за дяконско служение, изборът завършва с молитва и ръкополагане, защото без това служението не е валидно. Още по-недопустимо би било при епископски избор, подпечатан с наречение за конкретна епископска катедра (за БПЦ - БП - титулярна такава на древлепросияла епископска епархия) и наченатото със словата от Свещеното Писание на Новия Завет: “Изволися Святому Духу и нам” наречеността да няма пълнотата на акта, завършващ публично чрез хиротония и съборна св. Евхаристия е противно на свещената традиция и практиките от най-ранните християнски времена.

3. „Не занемаряй дарбата, която е в тебе и ти бе дадена чрез пророчество с възлагане върху ти ръцете на свещенството.“ (1 Тим. 4:14)

Св. Ап. Павел припомня на Тимотей, че дарбата е свързана не само с избора, но и с ръкополагането. Отказът да се извърши хиротония след дадено пророчество или избиране блокира дарбата и не я активира в Църквата, което е равносилно на хула срещу Духа Светаго.

4. „Затова ти напомням да разпалваш (разпалят) Божия дар, който е в тебе чрез моето ръковъзлагане.“ (2 Тим. 1:6)

Тук Апостолът изтъква пряката връзка между вътрешната благодат и външния обред на ръкополагането като финал на тайнството по въвеждане в епископски сан. Този обред е неотменен и следователно, неприлагането му прави избора практически невъзможен по прилагането му в пастирския смисъл.

5. „Когато те (учениците Христови в Антиохия) служеха на Господа и постеха, Дух Светий им каза: отделете Ми Варнава и Савла за делото, на което съм ги призвал. Тогава те, след като постеха и се молиха, възложиха ръце на тях и ги пуснаха.“ (Деян. 13:2–3)

Дори след пряко указание от Светия Дух, апостолите не пропускат ритуала на полагане (възлагане) на ръце, което е задължителният завършек на призива

от Бога, проявил се при каноническо и уставно гласуване, избор, утвърждаване и наречение. Това е като катехизис, оглашение, Елеопомазание, св. Кръщение, св. Миропомазание, въцърковление, пострижение и св. Евхаристия, както и нарочен семеен катехизис, обручение, св. Венчание (Брак), снемане на венците и св. Евхаристия.

Апостолът, съгласно цялото послание на Словото Божие определително постановява за приемниците на апостолското приемство: "Защото епископът, като Божий разпоредник, трябва да е непорочен, не високомерен, не гневлив, не пияница, не побойник, не алчен за гнусна печалба, но страннолюбив, добролюбив, целомъдър, справедлив, благочестив, въздържан, да се държи о истинското слово, според както е научен, та да бъде силен и да наставлява в здравото учение и да изобличава ония, които се противят." (Тит. 1:7 - 9)

III. Обобщение:

Никъде в Свещеното Писание не съществува дори един случай, в който даден човек да е избран и потвърден в служение чрез съборно решение на Поместния Свети (Свещен) Синод, над него да е призован Светият Дух, и след това той да не бъде ръкоположен в сана, който му е даден чрез свещен избор по волята на Отца, благоволението на Сина и съшествието на Светия Дух, или пък такъв процес да бъде отложен, или прекратен без изпълнение на каноничния надлежен ред.

Отказът от хиротония след наричане и призоваване на Светия Дух е несъвместим с богоустановения ред, който е узаконен чрез Свещеното Писание и съборната традиция на св. Православие – неотменна част от Свещеното Предание. От църковно-правното бездействие на Св. Синод на БПЦ - БП безпрецедентно единадесета вече година неканоничността на неизвършването на епископска хиротония, **въпреки извършен избор, уставно утвърждаване и литургично наричане**, поставя родната ни св. Църква в нарушение на църковните нормативно-канонически основания за единството и съборността на Църквата, което вече предизвиква рискове както от междуцърковен характер, така и от гражданско-правен.

Тук на цялото епископство въобще и на епископското служение като развитие в различните етапи от историята на Църквата няма в конкретика обстойно да се спираме, тъй като това е въпрос на отделна историографска студия със свой специфичен академичен конструкт. Застъпваме онова, което допълнително дава основание на аргументите ни и предполага поемане на курс към осъществяване на ясно дефиниран ангажимент. Пределно изяснено става от исторически извори и църковни историографи, че от византийската епоха на Православната църква в Източната Римска империя ръкоположението на епископ било предшествано от молитвените чинопоследования на „Малък печат“ и „Велик печат“ като под „Малък печат“ се разбира призоваването от Поместния събор (Синода) на „Благодатта на Св. Дух да бъде с теб!“ и има кратко чинопоследование, а т.нар. „Велик печат“ е Изповедта на вярата (с по-късно включени към нея и Архиерейски клетви). Валидността според св. Симеон Солунски (+1429 г.) на Акта на Малкото подпечатване (наречение) дори е завършвало с връчването на архиерейски жезъл. Думата „хиротония“ в класическия старогръцки език е била употребявана само в смисъла на „гласуване чрез вдигане на ръка“, което идва да покаже духовната обвързваща и непрекъсваема връзка между „гласуването с ръка“ и „възлагането на ръка“. За първи път на Седмия Вселенски събор в Никея от 787 г. се прави разликата в

термините „хиротония“, „хиротесия“ и „прохирисис“ и тогава окончателно се изяснява смисълът им. Антиохийският патриарх Теодор Валсамон (+1199 г.) – Велик канонист на Църквата дава ясни пояснения на тези вселенски съборни постулати. През ранновизантийската епоха структурата на ръкополагането на дякон, презвитер и епископ е почти една и съща. Промените са настъпили през VI век. Ръкополагането на епископ вече се е предшествало от три части - избор (и съгласие), провъзгласяване на епископска катедра и „наречение“ (благославяне от Поместния събор (Синода) „Благодатта на Св. Дух, Който нам откри волята Си, да бъде с теб!“), което се обявява официално. Текстът на възгласа, начеващ всяко ръкоположение: „Божественная благодат...“ е заимстван от декрета „De ceremoniis“ на император Константин VII Порфирогенет (+959 г.). Този възглас не е притежавал сакрален характер, считан за молитва, само за тържествено съобщаване за кого ще са предстоящите освещаващи молитвословия.

Думата „επίσκοπος“ от гръцки език означава „надзорник“ или „човек, извършващ преглед, контрол“ (1 Петр. 2:25). Употребата му в Новия Завет е заимствана от Стария. Според блажени Йероним (+420 г.) ръкополагането в епископски сан било предшествано от наречение. В „Апостолски постановления“ (380 г.) е запазен текстът на „Молитва за ръкополагане на избран за епископ“. Според Псевдо-Дионисий Ареопагит (VI век) върху главата на ръкополагания за епископ епископите от областта (Поместната църква) поставяли разтворено св. Евангелие. Днес използваните три чинопоследования за Наречение, Тържествена вероизповед (с архиерейски клетви) и Ръкоположение (Хиротония) са съхранени в Алациевия молитвослов от 1260 г., който с незначителна редакция е издаден от римокатолическия доминикански монах Яков Гора (+1653 г.) в Париж през 1647 г., откъдето е възприет от Източните църкви през Санкт Петербург.

IV. Канонически основания:

“Истинският закон, според вярванията на Църквата, идва от Триединния Бог, и изискванията на този закон са универсални. Всички човеци знаят закона, защото още при Сътворението той е бил написан на плочите на човешкото сърце, и следователно всички хора са подвластни на закона, дори да се бунтуват срещу него.” (Св. Ириней Лионски). Християнството не само формулира своето Канонично право, но също преформулира гражданското право според християнската вяра. В резултат на това каноничното и гражданското право, във вида, известен в Римската империя, се появява по едно и също време и се развива съвместно. (Henry R. Percival, “An Excursus on the History of the Roman Law and its Relation to the Canon Law”, *The Sevene Ecumenical Councils, their Canons and Decrees.*) Господ Иисус Христос е Този, Който установи и поддържа като видим съюз Своята Църква, която на земята е съобщност във Вярата, Надеждата и Любовта. Църквата Си Той съгради едновременно като общност на вярващите в Него, снабдена с йерархични органи и мистичното Си Тяло като видимо сливане на двете в духовното общество като земна Църква, надарена с небесни блага, съобразно евангелски постулати, догматическите определения и многовековно съборно църковно нормотворчество чрез Св. Дух, защото всеки обществен ред е основан върху изповед, върху идея за живота и закона, а в църковното ни общество – на канона!

1.Апостолски канон Задължение на митрополита е да не извършва нищо без знанието на събора на епископите.

2.Канон 1 и 2 от Първия Вселенски събор, от който тази година повсеместно честваме Юбилейната 1700-годишнина от свикването и провеждането му, то от само себе си сме призвани към перфектционистична изрядност в Духа на Любовта, Единството и Съборността.

Тези канони утвърждават местния събор и реда на епископски избор.

3.Канон 25 на IV Вселенски събор (Халкидон) Изисква хиротония **до 3 месеца** след избора.

4.Трулски канони (особено канони 2, 8, 35 и 36) Изясняват границите на йерархическо действие и канонична териториалност.

5. Канон 13 на Лаодикийския събор. Забрана за участие и допуск до участие на тълпи. "Не подобава на тълпите да извършват или да се намесват в изборите на онези, на които им предстои да бъдат поставени за свещенослужение!"

V. Задължителни канонически тълкувания:

1.Валсамон – върху IV Вселенски събор (кан. 25): Нехиротонисването след избор е **противоканонично и наказуемо**.

2.Зонара и Аристин – тълкувания върху съборни канони: Подчертават **задължителната връзка** между избор, наречение и хиротония.

VI. Църковно-уставна и съборна практика:

Приета процедура:

Предложение – Гласуване - Избор - Питане за приемане - Съгласие - Утвърждаване от Св. Синод - Съобщаване на древлепросиялата епископска катедра - Литургично наричане с тройно осеняване чрез благославящите архипастирски десници на патриарха и митрополитите – Публична изповед на Вярата и публично полагане на Архиерейски клетви - Хиротония.

VII. Прецеденти от Българската и други посестрими Поместни православни църкви:

Никога не се отменя хиротония след проведено наречение. Има случаи на снемане от епископски сан, но при определени канонични причини, за които има църковно-съдебна присъда след осъществения фактически финал на процедурата за въвеждане в епископски сан - хиротония, след която, при определени простъпки се стига до низвержение.

Да, в историята на всички Поместни православни църкви има случаи, когато архиереи — избрани, съгласили се, гласувани, канонически утвърдени и дори наречени — не са били хиротонисани. Тези случаи, макар и не масови, камо ли с такова престъпно спрямо каноните времетраене, се отнасят към сложни църковно-канонични и преимуществено вплетени в политически обстоятелства. Някои характерни примери от различни Поместни църкви:

В Цариградската (Вселенската) патриаршия - Случаи на отложена или неосъществена хиротония - избори в условията на Османското владичество. Понякога след избори на митрополити в Османската империя, избраният

клирик е бил потвърден от Синода, но поради намеса на Високата Порта (султана или местните власти), хиротонията не се е извършвала. Причина: отказ от „бира“ (подкуп), донос или натиск от светската власт. В такъв случай Патриаршията е отменяла избора. Назначавала е друг.

Спор за каноничност: Имало е случаи, когато лице, макар и избрано от Синода и дори наречено, не е било хиротонисано, защото са се появили канонически възражения (примерно — брак или предходно изпадане в схизма).

В Руската православна църква

Пример: След революцията (1917)

В условията на гонения и вътрешен раздор, са избирани викарии и дори епархийски епископи, които не са били хиротонисани. Причини: Арест или разстрел преди хиротонията. Ситуацията на „катакомбната църква“.

Руска Задгранична Църква (ROCOR)

Поради сложностите на комуникацията с други Поместни църкви, понякога ROCOR е избирала и наричала епископ, който не е бил хиротонисан, поради липса на налични други архиереи, отсъствие на съгласие от Синода в изгнание или отказ на кандидата.

Гръцката църква (Еладската църква)

Пример: Случаят „Митрополити на хартия“ - След падането на военната хунта (1974), новото правителство анулира избора на няколко митрополити, избрани от Синода под натиск от диктатурата. Те не са били хиротонисани, макар и някои да са били вече наречени. Известен случай: митрополит Николай от Патра (1973), чийто избор е обявен за невалиден и отменен преди хиротонията.

Българската православна църква

1.Архим. Методий (Кусев) Българска Екзархия XIX век. Предложен е за митрополит, но и каноническият избор, и наречението, и хиротонията му се отлагат поради съпротива от страна на местни клирици. По-късно става митрополит Старозагорски.

2.Архим. Стефан (Шоков), Българска Екзархия, 1920 г.

Избран е за Маркианополски епископ, но утвърждаването, наречението и хиротонията му се осъществяват през 1921 г. тъй като е блокиран по политически причини от държавата и по интриги в Синода. По-късно става митрополит Софийски и екзарх Български.

Между 1947 г. и 1959 г. има много данни за предложени, гласувани и избрани за епископи, на които изобщо дори не им е бил позволен физически достъп до наречение.

Причини - Намеса на Комитета за Държавна сигурност (КДС) и недопускане от страна на властта, както и промени в конфигурирането на синодалното мнозинство.

Ярки примери: кандидатури, подкрепени от Патриарх Кирил, но отхвърлени под натиск следващите седмици.

Сръбската православна църква

В рамките на конфликта с непризнатата „Македонска православна църква“, някои епископи са били предложени за хиротония от Белград, но поради напрежение и съпротива на местно ниво, хиротониите са били блокирани. Така избраните и обявени лица никога не са били хиротонисани.

Други случаи

В Антиохийската църква: при напрежение в Ливан, избрани клирици са отказали хиротония след натиск от общности.

В Румънската църква: след 1989 г. няколко архимандрити, избрани за викарии, са отказали хиротония поради компрометираща информация

В Грузинската църква: при разкола от 1990-те, някои избрани от една групировка епископи не са били хиротонисани, защото не са били признати от Синода.

Видно е, че общите причини, поради които хиротонията не се състоява са:

1. Светска намеса (власт, политика, диктатура, тоталитарна власт, богоборческа господстваща идеология).
2. Разколнически или неканоничен избор.
3. Недостатъчен брой архиереи за извършване на хиротония.
4. Изборът е обжалван или отменен преди наречение и хиротония.
5. Кандидатът се отказва (по здравословни, морални, лични причини).
6. Починал преди хиротонията.
7. Изпълнение на избора, но отлагане на наречението и хиротонията поради църковна стратегия (напр. дипломатическо изчакване, напрежение между Поместни църкви – спор между Патриаршиите на Антиохия и Йерусалим, на Патриаршиите на Йерусалим и Румъния и Албанската Архиепископия, чийто митрополит бе ръкоположен на съвместна св. Литургия от патриарха в Константинопол и архиепископа на Тирана, докато получи разрешение да се върне в Албания от светските власти).

VIII. Аргументационен корпус на представеното по-долу Становище:

аноническа незаконност на отказ от хиротония след избор и наречение.
арушение на съборността и на епископската автономност.
безсилване на волята на Църквата, изразена чрез избор и наричане.
ронване на апостолската приемственост, чрез прекъсване на установения ред.

Каноническа обвързаност и неотменимост на епископската хиротония след валиден избор, съгласно Апостолски канон 74: „Епископ нека не прави нищо без съгласието на всички епископи в областта, и нека и те не правят нищо без съгласието на митрополита…“ Този канон установява принципа на взаимна съборност и обвързаност между митрополита (патриарха) и останалите епископи (архиереи в Поместната църква), като изключва еднолично действие или възпрепятстване, особено когато съборът (Синодът) вече е избрал лице за епископ.

Канон 25 на IV Вселенски събор (Халкидон, 451 г.): „Не трябва да се оставя избиран епископ да чака без хиротония повече от три месеца…“. Според този канон, хиротонията след избор е задължителна, като Църквата определя срок от 3 месеца, за да се предотврати блокиране на каноничния процес поради субективни или външни инспирирани причини. В случая с древлепросиялата Стобийска епископия този срок е нарушен многократно и без канонично оправдание, поради нехристиянско поведение спрямо боголюбезнейшия избран за нея епископ.

Древните тълкуватели и Велики канонисти на Източната църква Валсамон, Зонара, Аристин са красноречиви! Валсамон подчертава, че неизвършването на хиротония без смърт на избрания, отричане от Вярата и хула срещу Духа Светаго е нарушение, подлежащо на осъждане, защото пречи на

действието на Самия Дух Светий чрез Църквата. Зонара тълкува, че лицето, валидно избрано и наречено, вече се намира в благодатно очакване и Църквата не може да го остави в това състояние без сериозна причина, която е настъпила след наречението и осъществява невъзможност за свещенослужение (пример – физическа увреда).

Съобразно богословската и еклесиологичната същност на епископското служение (без значение от административния му ранг, който е различен по чест в свещената трета степен на църковната йерархия) и епископството въобще не е някаква институционална милост или административен бонус, а е таинство на приемствеността от самите Апостоли. Съгласно установения от Деянията на Апостолите ред (Деян. 1:15–26; 6:2–6) и според Св. Игнатий Богоносец: „Където е епископът, там е и Църквата."

Следователно, отказът да се извърши хиротония върху лице, което вече е било призовано от Църквата, е отказ на самата Църква да действа като Църква, а впоследствие, след полагане от негова страна на Архиерейските клетви (което става преди самата хиротония, когато се извършва догматическа Изповед на Вярата), то той ги наруши, то тогава вече подлежи на църковно-съдебно производство, а не предварително, по презумпция за виновност без съд и присъда.

В случая ние се намираме вече единадесета година и в юридическа и уставна невалидност на възпрепятстването на хиротонията. Защо?! Ясно е на всеки. По-долу и това ще разясним. Съгласно Устава на БПЦ – БП, изборът за епископ се извършва от пълния състав на Св. Синод и се утвърждава от Патриарха, който е дал както писмено предложение, така и нотариално заверено Пълномощно, доказващо извършения Акт на Епископско наречение. При положение, че изборът е извършен на 28 ноември 2014 г., има подписано пълномощно от упокоилия се Патриарх Неофит, литургично осъществено наречение от Патриарха и Св. Синод, то всяко по-нататъшно възпрепятстване на хиротонията е не само канонично, но и уставно нарушение, без нормативно основание за валидност на престъпното бездействие.

Фактически Българската православна църква – Българска Патриаршия е в повече от едно десетилетие в църковно-практически и духовни последици от блокиране на хиротонията на избрания и наречен за Стобийски епископ архим. Дионисий. Мълчаливият отказ от извършване на епископска хиротония върху канонически избран, уставно утвърден и литургично наречен архимандрит за епископ има многопластови последствия, които надхвърлят личното му достойнство и обхващат цялостната църковна икономúя и свидетелство на БПЦ - БП.

1. Духовна и благодатна загуба:

Погазването на светия канонически ред по този въпрос представлява затваряне на съда на благодатта. Лицето, призовано от Църквата и признато чрез съборно действие, се оставя в състояние на благодатно очакване, което не може да бъде произволно удължавано, без да бъде нарушена самата същност на апостолското предание.

2. Нееднократно публично съблазняване и уронване на съборността:

Вярващият народ, който е свидетел на извършен избор и наречение, остава без обяснение за последвалото възпрепятстване на хиротонията. Това въвежда дух на съблазън и недоверие към действията на Църквата, разклаща съборното съзнание и поставя под съмнение авторитета на самите канони и разделя църковната общност, вместо Върховната църковна власт да проявява и стимулира единение чрез единство, а не чрез търсене на еднаквост, което е в

пълен разрез с постановленията на **Канони 12 и 13 на светия Лаодикийски събор**.

3. Обезценяване на Светия Синод като Върховен каноничен орган на църковната власт в Поместната ни родна св. Българска православна църква:

Когато решенията на Св. Синод не се изпълняват до край - в случая, чрез отказ от завършване на епископската процедура, то това подкопава авторитета на Синода като орган на църковната съборна пълнота, създавайки впечатление за фрагментация и вътрешна волунтаристична намеса.

4. Застрашаване на същностната вътрешна автокефалност:

Когато законният избор на епископ остава неосъществен поради външни или вътрешни (небогословски) съображения, се поражда прецедент за антиканонично вмешателство в изборната свобода на Поместната ни църква — от страна на политически или наднационални интереси, или пък такива, обвързани с вътрешно-ведомствени краткотрайни групирания, несъвместими с духа на автокефалността, за което говори и Перистерийския митрополит Григорий Папатомас, който публично неколкократно заявява, че брожения сред миряните се появяват след пораждането им от представители на архиерейството и клира.

Награденият по повод Канонично експертно мнение от м. март 2009 г. в полза на каноничната ни родна св. Църква пред Европейския съд по правата на човека в Страсбург точно преди една година на 10 септември 2024 г. от Българския патриарх и Св. Синод с най-високото отличие на БПЦ – БП – Ордена "Св. Йоан Рилски" – I степен Перистерийски митрополит проф. Григорий Папатомас като църковен православен канонист естествено чете каноните еклисиологично, не формалистично. Според него те гарантират съборността (κοινοτικότητα) и апостолското предание в днешните условия. В публичните му курсове и студии (в Катедрата по Каноническо право на Атинския университет) акцентът върху разглежданата от нас тема е, че валидният църковен избор поражда дълг към пълнотата на тайнственото служение, т.е. към своевременна хиротония, освен ако действат реални канонични пречки. В публикациите му по еклисиология и диаспора (част от които са достъпни в академичните архиви) митрополит Григорий настоява, че анти-еклисиологичните практики (напр. продължително „замразяване“ на избори) ерозират каноничната традиция и апостолската приемственост при епископството. Това е същата логика, по която той критикува „съжителстващи юрисдикции“ на един и същи терен като анти-канонична convivéntia. Приложено към разглеждания тук казус, това означава: продължителното неизвършване на хиротония след валиден избор и наречение е каноническа аномалия, а не допустима практика. (Вж. Papathomas G., Our 'Post-ecclesiological' Age, St. Sergius Institute (Paris); Papathomas G., Ανθρωπολογική θεώρηση στους Ιερούς Κανόνες (Dissertation, University of Athens, 2020 и издадения Сборник под редакцията на Metropolit Grigorios Papathomas, публикуван от Presses universitaires de Strasbourg на 1 февруари 2024 г. „Droit canonique et ecclésiastique de l'Église orthodoxe: Sources, histoire, institutions et particularités“)

<u>IX. Сравнителни канонически прецеденти от други Поместни православни църкви.</u>

Каноническата традиция в Православната църква съдържа единно разбиране относно неотменяемостта на епископската хиротония след избор и наречение.

1. Константинополска Вселенска патриаршия: В случаите на избор и наричане на титулярни епископи, хиротонията се извършва в най-кратки срокове, дори и при липса на активно действаща епархия. Ако има отлагане, то задължително се мотивира канонически и публично, за да не се наруши доверието в действията на Църквата, особено ако е под принуда от светската (халифатската) власт, особено в периода на Османската империя.

2. Гръцката Църква (Еладска архиепископия): При избор от Архиерейския събор и подписване на акт от предстоятеля, отказ от хиротония не се допуска, освен при доказани канонически пречки (например – самоотказ или догматически отпадания). Дори наскоро подобен казус на митрополит, поискал викарен епископ, но Йерархията избира другиго, макар и нежелан от епархийския си митрополит – хиротонията в епископство се състоя.

3. Румънската и Сръбската патриаршии:

В Румъния и Сърбия е въведен е срок за хиротония до 60 дни от утвърждаването, с възможност за удължаване само по медицински или догматически причини. В противен случай, отговорност носят не ръкополаганите, а отлагащите хиротонията - включително чрез дисциплинарна процедура.

4. Исторически прецеденти от Българската Църква:

Няма нито един документиран случай, в който лице, канонически избрано, утвърдено от Св. Синод и наречено по съответния ред в Синодалната палата с призоваване благодатта на Светия Дух, да не бъде хиротонисано, освен ако самото лице не се е отказало писмено или е било граждански осъдено или без присъда, намиращо се в затвор, каквато практика е имало в периода 1947 – 1959 г., но това са решения на Св. Синод за епископски ръкоположения, а наречения не са извършвани поради известни причини.

Разглеждахме задължителността на хиротонията след литургичното синодално наричане и факта, че тя не е въпрос на "благоволение", а на **канонически дълг** – произтичащ от волята на Църквата, изразена в съборен избор и утвърждение от предстоятеля и пълноправните членове на Св. Синод, дори и на тези, които са гласували с “Против!”. **Неизвършването на хиротония** в такъв случай е **не просто административен пропуск, а съзнателно канонично нарушение**, което:

- влиза в колизия с 25-ти канон от Халкидон, изискващ окончателно ръкоположението на наречения за епископ в максимално 3-месечен срок,
- нарушава апостолските канони,
- компрометира самото предание за епископската служба и апостолското приемство, което в Църквата се осъществява чрез действието на Светия Дух.

Нарушението на каноническия ред при хиротония не е търпимо, защото:

- води до състояние на **институционален, в богочовешки смисъл, авторитетен упадък, безвластие и възможност за начеване на протестантстваща безепископност**, ако Църквата откаже да извърши канонично-задължено свое действие;
- подкопава института на епископата, който не е "по милост", а по волята на Светия Дух и чрез съборното действие, в което се изразява при избора волята Му;
- създава **опасен прецедент**, при който каноните се подменят с лични интереси и настроения или политически съображения.

Както вече посочихме, съгласно Апостолски канон 74, че: “Задължение на митрополита (на Поместната църква или патриарха в по-ново време) да не извършва нищо без знанието на събора на епископите.”; Канон 1 и 2 от Първия Вселенски събор утвърждават местния събор и реда на епископски избор (в случая Българския Св. Синод). Канон 25 на IV Вселенски събор (в Халкидон) изисква хиротония най-много до 3 месеца след избора, а не греховно и престъпно колективно мълчание от 11 години. Трулски канони, особено канони 2, 8, 35 и 36 на Пето-Шестия Вселенски събор изясняват границите на йерархическо действие и канонична териториалност, дори и при ръкополагане на помощни (викарни) титулярни епископи (каквато е практиката в Българската църква още от екзархийско време), само измежду които, съгласно последните два Устава на Българската Патриаршия Св. Синод изготвя “Листа на достоизбираемите за епархийски митрополити”, а не както по-преди и измежду архимандрити също.

Съобразно задължителните канонически тълкувания на Валсамон – върху IV Вселенски събор (кан. 25) се посочва, че: “Нехиротонисването след избор е противоканонично и наказуемо.”, Зонара и Аристин – тълкувайки съборни канони, подчертават задължителната връзка между избор, наричане и хиротония. Дори се предвижда за наречения при неявяване на хиротония наказание за “Каноническа незаконност на отказ от хиротония след проведен избор.” Неизпълнението на произтеклите от избора задължения се дефинират като "уронване на апостолската приемственост, чрез прекъсване на установения ред”.

Дотук разглеждахме задължителността на хиротонията след литургичното наричане и факта, че тя не е въпрос на "благоволение", а на канонически дълг – произтичащ от волята на Църквата, изразена в съборен избор и утвърждение от предстоятеля и синодалните членове.

Уви, изисква се да признаем, че неизвършването на хиротония в такъв случай е не просто някакъв от множеството административни пропуски, а съзнателно канонично нарушение, което влиза в пълнотата на противоречието с 25-ти канон от Халкидон за 3-месечния срок, което демонстративно нарушава апостолските канони и компрометира самото предание за епископското служение.

Макар и болезнено двухилядолетният църковен ред, който съборно е установен в множество църковно-правни свещени норми, то от дълг към Истината повторно формулираме, че нарушението на каноническия ред при хиротония не е търпимо, защото води до състояние на фактическо обезглавяване на този, у когото чрез Божия жребий се е проявила Божията свята воля и до опасност от антиклирикална безепископност, ако Църквата откаже да извърши своето канонично задължително и задължаващо я действие; подкопава института на епископата, който не е "по милост", а по волята на Светия Дух и чрез съборното действие, а и създава опасен прецедент, при който каноните се подменят с лични интереси или с политически съображения.

Съгласно еклисиологията на Православната църква:

„Не съществува Църква без епископ, и не съществува епископство без Предание!“

Св. Игнатий Богоносец, „Към смирненци“: “Хиротонията не е администриране на длъжност, а завършване на благодатния Акт, започнат чрез предложение, избор, съгласие и благодатно наречение. Църквата не може да спре в средата на сакраменталния процес, без да оскверни самата си литургическа същност.” Оставянето на избраник без хиротония, без канонично

обоснован отказ от негова страна, превръща съборното действие в подигравка с Тайнството. Това е както отказ от съборно благодатно дело, така и нарушение на духовния авторитет на Патриарха, подписал Пълномощие със съответните атрибути. Дори низвержение на избран за епископ се извършва, когато той е в пълнота ръкоположен епископ.

Св. Игнатий Антиохийски дава най-прекрасното описание на епископа, когото той нарича: „τύπος τοῦ Πατρός“ – жив образ на Бог Отец. Е, срещу волята на Бог Отец и съществието на Светия Дух ли Синодът ни упорито ще възпира благодатта поради жестокост спрямо Дионисий?!

В своите трудове: Being as Communion (1985) и The Eucharistic Communion and the World (2004) Негово Високопреосвещенство Митрополотът-Старец на древния Пергам Йоан посочва Синодални текстове на Вселенската патриаршия, според които оновни положения са, че епископът не е институционално назначение, а събитие на Църквата: „Изборът и наричането на епископ не създават още в пълнота епископа. Единствено хиротонията в контекста на Евхаристията на съборното благодарение в любовта го прави изцяло такъв.“ (The Eucharistic Communion and the World, p. 91). Онтологично: „Тайнството на ръкоположението е еклисиологически акт, който реализира иконично тайната на Христос в конкретната Поместна църква.“ Неразделимост на избор, наречение и хиротония: „Не може да има ‘отложена епископия’. Ако даден човек е бил канонично избран и наречен, но не ръкоположен, налице е еклисиологически дефицит и съборно нарушено състояние.“ ‘Hypokeimenon’ (ὑποκείμενον) на апостолската приемственост: Зизиулас настоява, че действието на Светия Дух в избора и наречението се осъществява в пълнота чрез хиротонията – която не може да се отмени без да се угаси Духът Божий, а това е невъзможно!

Според единия от най-изтъкнатите богослови в областта на църковно-каноничното право - проф. Власиос Фидас по разглежданата тема има академично защитена научна работа “Каноничност и последователност в процеса на въвеждане в архиерейски сан”. Основни съчинения са Εἰσαγωγὴ στὰ κανονικὰ καὶ συνοδικὰ θεσμικά (том I–II) и Το μυστήριο τῆς χειροτονίας κατὰ τὴν ἀποστολικὴν καὶ συνοδικὴν παράδοσιν. Той е категоричен, че разделянето на избор и наречение от хиротония е антиканонично! „Ἡ διαδικασία ἐκλογῆς, ἐπικυρώσεως καὶ ὀνοματοδοσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συμπληροῦται ἀναποφεύκτως διὰ τῆς χειροτονίας· ὅ,τι ἄλλο θίγει τὴν ἁγιότητα καὶ τὴν ἑνότητα τοῦ σώματος.“ Литургичната задължителност на хиротонията е пределно ясна и според него, тайнството на хиротонията не може да бъде възпрепятствано по административни, личностни или емоционални съображения, когато е спазена каноническата процедура по избор и наречение. Профанизация на избор с наречение, без хиротония е църковно престъпление: Ἄρνησις χειροτονίας ἐπὶ ἐκλελεγμένου προσώπου συνιστᾷ ὕβριν ἐναντίον τοῦ Πνεύματος καὶ ἄρνησιν τῆς συνοδικῆς ἐνεργείας.“ (Публична лекция, Богословски факултет, Атина, 2014).

Фидас продължава: "Епископската хиротония като израз на каноничното съзнание за единство на поместните църкви. В този ù смисъл епископската хиротония е била без съмнение съборен по своя характер акт, чрез който не само се придобива органична завършеност на видимото тяло на поместната църква, но и се потвърждава единството в божествената Евхаристия с всички поместни църкви във вселената. Затова и правила 4 и 5 на Първия Вселенски събор в Никея определят начина на хиротонията и каноничния орган за нейното извършване, а правила 6 и 7 се отнасят до запазването на установените поместни обичайни предания относно ръкоположението. В този смисъл председателстваният от

митрополита (патриарха) поместен синод, който се събира два пъти в годината според каноните, замества функциониралия според обичая поместен събор от първите векове. Показателен е коментарът на Зонара към 6-о правило на Никейския събор, според което „нищо да не се решава в църковното управление без тях (митрополитите), от което най-голямо и най-важно е хиротонията на епископите“. В правото на ръкоположение (jus ordinandi) се включва неразделно и „правото на съд“ над епископите, тъй като те съвместно изразяват епископската власт. По този начин се обяснява фактът, че всяка реформа на правото на ръкоположение се съпътства същевременно от уреждане на упражняването и на правото на съд над епископите (когато те са завършени такива след съборното им ръкополагане)."

Теодор Деймиън се позовава на св. Киприан Картагенски: "Единството на Църквата произтича от божествената сила и се сплотява в небесните тайнства, ето защо, който не държи това единство, не държи Божия закон, не държи вярата на Отца и Сина, не държи живота и спасението. Епископите живеят в много епархии, но съставляват един и същ епископат. И отново, Църквата е една, дори и да има много общности, разпръснати по света, като слънцето, което има много лъчи, но една светлина, като дърво с много клони, но един силен и жилав корен, като извор с много потоци, но един източник. Отделете лъч на слънцето от неговото тяло от светлина: неговото единство не позволява разделяне на светлината; отрежете потока от неговия източник и това, което е отрязано, изсъхва. Христос основава общението и единството на апостолите и върху това единство и единодушие Църквата развива целия си живот. Епископът в Църквата стои и върху хармонията на апостолското единство. Епископът подчертава апостолския характер на Църквата, но управлява Църквата в подчинение на Христос, своя Учител." "А уточняваща Киприанова аксиома е, че за него изглежда, че епископът и Църквата са две взаимозаменяеми реалности: епископът е в Църквата и Църквата е в епископа: Ecclesia in episcopo, episcopus in Ecclesia. Епископите са епископи на Бога, пазители на единството на Църквата, тъй като те са едно в един неразделен епископат. Ето защо - тези, които нямат епископи, не са в Църквата." "Точно както общението на епископите прави единството на вселенската Църква, така и епископът е в Църквата и обратно, до степен, че дори славата на Църквата е слава на епископа!"

Пак св. Киприан Картагенски казва: "Това единство трябва да държим здраво и да защитаваме, особено ние, епископите, които бдим над Църквата, за да докажем, че и самата Църква, и епископатът са едно неразделно цяло. Никой да не мами братството с лъжа; никой да не разваля вярата чрез коварство или изопачаване на истината. Епископатът е едно цяло, което се държи едно от отделните части заедно с епископите. Нарастващата плодовитост се простира далеч и широко сред множеството, точно както лъчите на слънцето са много, но светлината е... 2 Йоан 20:21, 23:3; Песен 6:8:4 и вж. Ефесяни 4:4-6."

Св. Йоан Златоуст, говорейки за качествата на кандидата за архипастир, не смята за достатъчно само благочестието му, но изтъква и нещо друго: благоразумието на кандидата, т. е. да не е наивно добър. Той пише: „Ако един кандидат има благочестие, но няма благоразумие, се смята за неподходящ!“. Епископът трябва да бъде с трезв ум, проницателен и опитен, защото „той не живее само за себе си, но и за хората“ (*За свещенството* 3, 12 – PG 48, 648, 652).

“С изборите на епископи Църквата полага своите изпити пред Бога и хората. А всъщност, както казва пак св. Йоан Златоуст (коментирайки събитията на своето време), „епископите действат по такъв начин, сякаш стадото е купчина камъни! Чуйте ги как говорят: Да направим еди-кого си епископ, защото идва от

виден род. Нека направим онзи, защото той е богат и няма да се нуждае от доходите на Църквата, за да живее. Нека направим и онзи, който тъкмо се завърна от разколническата църква. Един предлага приятеля си, друг – роднината си, трети – някакъв ласкател! Никой не се интересува от подходящия човек!“ (*За свещенството* 3, 15 – PG 48, 652). “Печално е това! Никакъв стремеж да се избере подходящият кандидат! Никакъв! И не защото не са имали възможност, а понеже не са искали! Ако искаха, щяха да го направят. В резултат от това „хората на Църквата ще унищожат Църквата много по-резултатно, отколкото нейните врагове биха я унищожили!“ (Пак там). А защо не искат да изберат подходящите?! Защото те не обичат Църквата, не ги боли за тази, на която служат! Те обичат личните си интереси и тях обслужват чрез Църквата, което е кощунствено! И при това се хвалят с успеха си!... Устата им може да говори: „Ние избрахме подходящия, слава Богу!“. Но какво казва съвестта им?! Църквата обаче принадлежи на Христос, Който Си я придоби със Своята кръв (Деян. 20:28). А имащите власт в Църквата са само управители на тази чужда собственост и независимо дали им харесва или не, те ще бъдат призовани да дадат отчет за избора си. Тук обаче Съдията-Бог „поругаван не бива“ (Гал. 6:7). Него не можете да Го залъжете с ласкателства, нито да Го подкупите. Той държи жезъла на правдата...”

“Несъмнено Църквата не трябва да се отъждествява само със своите правила. Църквата наистина има правила, но има и много други неща освен тях. Тя притежава в своите съкровища друг ред и друга ценност освен своите канони. Тя има своето богословие, своята духовност, своя мистицизъм, своята литургия, своя морал. И най-важното е да не се бъркат Евангелието и Педалионът (сборник от канони), богословието и законодателството, морала и юриспруденцията. Всяко от тях е на различно ниво и пълното им отъждествяване би означавало да се изпадне в един вид ерес. Каноните са в служба на Църквата; тяхната функция е да водят членовете ѝ по пътя към спасението и да улеснят следването на този път. Законодателството на Църквата е само един аспект от нейния живот и преди всичко не представлява нейната същност. Църквата е Мистичното Тяло Христово; въпреки това, нейното присъствие в историята по необходимост е довело до създаването на юридическа система и юридически институции. Правото наистина има своето предназначение в Църквата и е оправдано. Но трябва също така да се признае, че това право е от особен характер. Уникалността на каноничното право, която го отличава от светското право, се дължи на специалния характер на Църквата, на която служи. Тъй като до известна степен споделя възвишената мисия на Църквата, то се различава от всички други правни системи.” (Lewis Patsavos)

В Свещените Канони на светите Вселенски и общоцърковно приети свети Поместни и Велики Събори на св. Православна църква Сам Господ Иисус Христос по волята на Отца и изливането благодатта на Обещания Утешител - Светия Дух разкрива „безвестная и тайная премудрости Своея“ (Пс.50:8).

Всеки Съборен акт преди да се подпише завършва със словата: „Изволися Святому Духу и нам“, които се произнасят от патриарха (или негов упълномощен заместник) преди наричането на гласувания и избран за епископ на определена древлепросияла (в БПЦ – БП) архиерейска катедра.

В Източноправославните църкви църковното право, т.е. преимуществено каноничното право, е съвкупност от канони (наричани още Свети канони), която осигурява еклезио-каноничния taxis (или ред) на Църквата. Тази съвкупност от канони (или с други думи каноничните текстове) е от интерес, от една страна, за правните изследвания, и по-специално за църковно-процесуалното право, а от

друга страна, за богословските изследвания, които се занимават с различни въпроси, като догматични и богословски теми, казуси на организацията и самоуправлението на Църквата.

4. Синодалната отговорност не се отменя:

Ако епископът е бил избран и наречен в Духа на Каноните, **Синодът има дълг, а не право, да извърши хиротонията** му – всяко друго поведение е „правно-богословска неонатална смърт“, което означава, че заченатото, което за някои не бива желано да се роди, се абортира чрез скрито умишлено убиване.

Уставът на БПЦ - БП не допуска Патриархът и/или Св. Синод да отменят свое валидно решение, влезнало в сила с подписан Протокол от заседание и без спазване на канонично-уставните процедури да осъществяват фактически отказ от хиротония без канонична, морална или догматическа несъвместимост, посочена и доказана в църковно-съдебен процес, съгласно Правилника за църковно съдопроизводство, който се провежда след извършена хиротония срещу хиротонисан епископ, тъй като не е възможно Патриархът и Св. Синод да вземат решение под благодатното действие на Св. Дух и изведнъж да са установили евентуални неща, които да възпират процедура, за които те не са осъществили своевременно изискуемото, та да се стигне до обсъждане и разрешаване на казуса в рамките на канонично предвидения тримесечен срок на забавяне, при препоръка от ръкоположение даже до три дни. Това е тотално противоцърковно прилагане на мълчаливо административно отхвърляне, несъвместимо с каноничната отчетност, което напоследък се явява и като тревожна тенденция у родната ни св. Църква.

В този случай липсва всякакво канонично основание за бездействие, което поставя Св. Синод в objectively канонична неустойчивост - с риск от вътрешно противоречие с Преданието и между собствени актове, но и с рискове от външна (църковна) намеса в делата на автокефалната ни, издигната до ранг на Патриаршия, Българска църква. Това е видно и от Азбучният сборник (*Syntagma kata stoicheion*) на каноническото право с автор на известния византийски канонист йеромонах Матей Властар от гр. Солун. Публикуван е за първи път през 1335 г. и остава стандартен каноничен справочник за Православната църква и до днес.

Правото, което се е появило от най-ранни времена, се е развивало в отговор на нуждите на църковната общност. Както през добрите, така и през лошите периоди от историята на Църквата, нейното право се е адаптирало постоянно към обстоятелствата на времето си, чак до наши дни. Сборниците със закони, които Църквата е обнародвала, по никакъв начин не намаляват нейния възвишен статус и свещен характер. Те отразяват известно несъвършенство; това несъвършенство обаче не се крие в институцията на Църквата, а в онези индивиди, от които тя е съставена. Като институция с божествен произход, съставена от човешки същества, Църквата е едновременно човешка и божествена институция. Може да се каже, че тя е на кръстопътя на крайното и безкрайното, сътвореното и несътвореното, човешкото и божественото.

Нашият Господ ни повери делото на спасението на Своята Църква - тоест на човешките същества. Поради това Той даде на Църквата корени в историята и я подложи на временни условности. Именно в Църквата и чрез Църквата човешките същества по принцип трябва да постигнат своето спасение. Когато говорим за Църквата, говорим за общество. Като такова, тя се управлява от

правила, които определят нейната организация и отношенията ѝ с нейните членове и с тези извън нейното гнездо.

Привидното сходство между църковното право и светското право кара някои да оспорват целостта на първото. Без него обаче е ясно, че Църквата би била измъчвана от много разнообразни проблеми. В крайна сметка, църковното право съществува, за да защитава частни интереси от произволната намеса на висши интереси. То не бива да се разбира като подчинение на човек, а като гарантиране на неговата свобода. Противно на това, което някои вярват, църковното право се различава съществено от светското право. Разликата му се състои главно в предпоставката, че първоначалният източник на каноничното право се намира във волята на Бог да установи Своята Църква на земята. Следователно, източникът на неговия авторитет произтича от волята на Бог. Освен това, църковното право се различава от светското право по цел (спасението на човечеството), време (простиращо се отвъд този живот в следващия живот), обхват (включително съвестта на човека) и място (вселенската Църква).

Основната цел на каноничното право е ясна:

Когато нашият Господ повери делото на спасението на Църквата, която е общество от смъртни мъже и жени, Той я задължи да си осигури необходимите средства за оцеляване. Това трябваше да ѝ помогне да се организира, да наблюдава ортодоксалността на членовете си и да се предпазва от фракции. Накратко, Той я задължи да си осигури набор от правила, по които да живее. По този начин Църквата като общност на вярата се свързва с юридическа организация. Това обаче не означава, че общността на вярата по този начин е сведена до правна институция. Разграничението е важно.

Митрополит Вартоломей Филаделфийски, доктор по Църковно и Каноническо право (сега Вселенски патриарх) в студията му, озаглавена „Общ кодекс за православните църкви“ (Канон I [Виена, 1973], 45-53); той напомня на онези, “които подчертават различията между правните системи на автокефалните църкви, че в рамките на Православието съществува основно единно право, чиито най-важни източници са общи за всички православни църкви. Освен това: Православната църква не е нито сбор от редица независими църкви, нито федерация от църкви с външно, междуцърковно право, а една Църква, Тялото Христово, в което местните църкви са изрази на единната, неразделна, жива, свята, католическа Църква на различни места.“ (Архондонис, „Общ кодекс“, стр. 48)

Затова ние, долуподписаните митрополити на БПЦ - БП братски отправяме призив за възстановяване на каноническия и литургичен порядък в Българската Патриаршия като потвърждаваме каноничността и пълнотата на избора, утвърждението и наречението на архимандрит Дионисий (Мишев) за Стобийски епископ; настояваме за незабавното извършване на неговата хиротония, в съответствие с Каноните и Устава като свидетелстваме, че всяко по-нататъшно евентуално антицърковно възпиране би било против каноните на Църквата, в разрез със синодалните ни задължения и в тежък ущърб на благодатното единство на БПЦ - БП.

Нарушението ни не засяга само лична тежка съдба, а поставя въпросите: дали в БПЦ - БП има място за възстановяване след необявено, но фактическо незаслужено остракиране, изглеждащо за пред света като отлъчване, което никой никога не осъществявал юридически; дали съборността е подменена с административен произвол и дали родната ни Църквата остава в плен на външни страхове или вътрешни предполагаеми видими или невидими зависимости или частни интереси?!

Архимандрит Дионисий (Мишев) е канонически избран, уставно утвърден и литургично наречен за Стобийски епископ от Св. Синод на БПЦ - БП на 28 ноември 2014 г., което е документално видно от Пълномощно, нотариално заверено и подписано от блаженопочившия Български патриарх Неофит, издадено по решение на Св. Синод, който на 9 декември 2014 г. взема Решение, което е протоколирано, че датата на хиротонията (21 декември 2014 г.) се отлага. Три месеца дали минаха от тогава или сме в агравиращ канонически произвол и рецидив?!

Да, архимандрит Дионисий е предлаган от неговия духовен наставник блаженопочившия пръв митрополит на възстановената Доростолска епархия Високопреосвещения Г-н Иларион на два пъти за негов викарен епископ в Силистра. Веднъж през 2008 г. и втори път през 2009 г., когато в края на същата година той и почина. Първият път Св. Синод отказа поради неизпълнена 35-годишна възраст на архим. Дионисий още според стария Устав на БПЦ, защото тогава синодалните наредби не бяха в честа употреба, а вторият път резолюцията на Българския патриарх Максим за разглеждане в първото редовно заседание на Св. Синод изпревари заседанието, което бе извънредно и се състоя преди редовното, поради настъпилата тогава вече кончина на митрополит Иларион.

Настоящото ни Становище е породено от неканоничен мълчалив отказ на Св. Синод от изпълнение волята на Св. Дух и собственото синодално решение да се пристъпи към ръкоположение в епископски сан, защото никога срещу архимандрит Дионисий, който е предложен, избран, утвърден и наречен за Стобийски епископ не е съществувало или да съществува към днешна дата съдебно или канонично осъждане срещу него, нито пък и обвинение дори пред който и да било Църковен съд в БПЦ - БП, не е приведено нито едно канонично основание за бездействието на Върховната църковна власт: напротив - действията (или по-скоро бездействията) представляват безсрочно блокиране, несъответстващо на църковната практика и каноните.

С това наше настоящо Становище не само защитаваме лична канонична правота, но и отстояваме целостта и съборността на самата Българска православна църква, като считаме, че архим. Дионисий е нейно верно чадо, клирик, но и архиерей по призванието на избора му, което изисква от нас извършването на епископската му хиротония чрез вземане на срочно решение за определяне на най-скорошно възможната дата по аргументираното, еклисиологичното, богословското, каноническото и юридическото настояване за спазване на Каноните и Устава чрез довеждане до край на процеса по епископската хиротония на архимандрит Дионисий за Стобийски епископ. Неговите действия, които провокират у различни персони дразнения и са плод на несъществуваща комуникация са след 20 май 2016 г., когато е освободен от длъжността "Председател на ЦН при ПКСХП "Св. Александър Невски" и след "решения, вземани с 6 гласа от 15-членния ни състав на Св. Синод" - тогава той е отговарял с различни форми и степени на реакция, която предполага и се обосновава и на естественото му житейско битие – проблем, който е необясним, той е съпреживяем, тъй като нито едно негово своевременно писмо ние не разгледахме, но това са неща, които са неотносими към казуса с неосъществената негова епископска хиротония – което е рана в тялото на Църквата, причинена не от него, и продължаваща да кърви. Време е да я излекуваме, вслушвайки се в Божия глас, Който ни говори и най-вече ние – българските митрополити трябва да си даваме сметка за това!

Защото към днешна дата и имайки предвид динамиката на отношенията между Поместните православни църкви, то наш дълг като източно-православни

архиереи на Христовата Църква от Рода Български и архипастири на българското словесно паство, изискуемо и редно е да отбележим съвременните реалности, които могат да доведат до най-малкото отваряне на рана в църковното тяло на Спасителя Господ Иисус Христос. Ето защо, обръщаме сериозно внимание върху следното:

Съгласно Канон 9 и 17 от IV Вселенски събор в Халкидон: "Ако някой клирик има **спор** с митрополита си (Поместния църковен Предстоятел), нека отнесе делото до архиепископа на Константинопол, който има правото да разгледа и да разпореди надлежното." Това Зонара тълкува така: „Клирик, комуто е отказана правда от митрополита (патриарха) или от Синода му, може да прибегне до Константинополския епископ, който има съдебната власт в такива случаи и като първа, и като последна инстанция. Не защото има надмощие, а защото упражнява висше правораздаване – както Рим някога сред Запада.“ Според Валсамон задължителното тълкуване в Православната църква на тези Вселенски канони е: “Тези канони не въвеждат нова власт, а потвърждават съществуваща практика, въз основа на особеното положение на имперската столица, където лесно се събира събор. В това се състои „преимуществото и привилегията на честта“, а не на властта.“

Съобразно Канон 6 от IV Вселенски събор: „Да не се отлага ръкоположение на избран епископ... освен при тежки и догматично обосновани причини.“ Тълкувателното определение на Зонара е: **„Изборът и наречението задължават епископите към действие. Отказ без съд или присъдена вина е насилие срещу благодатта.“** Е, това, какво е от наша страна?! Затваряне на очи и опит за провокация ли?! Ще съзиждаме ли Българската църква или ще я подлагаме вътрешно на руиниране, а външно да сме в репутационен риск?!

Знайно е, че след Халкидонския Вселенски събор съборите “Ендимуса” са потвърждение на употреба на прерогативи както в късновизантийската епоха, така и в османската, но съществуват и такива от времето на Турската Република, а днес освен Светия и Свещен Синод на Великата Христова Църква-Майка – Вселенската Патриаршия съществува и Ендимуса (на архиереите в Константинопол и Турция, но и Сùнаксис на йерархията на Вселенския Трон. Следователно отнасяне с Тъжба пред Всесветейшия Вселенски патриарх е не само канонично допустимо, но и предписано в случай на очевидна неправда, а това би било действие, което не противоречи на Томоса за Автокефалия на Българската църква и вече се прилага по различни методи и на различни инстанции от страна на архиереи и клирици на посестрими нам Църкви както от Пентархията, така и от тези след св. Седем Вселенски събора чрез активиране на каноническия прерогатив на особената юрисдикционност на дискреция на Вселенския патриарх в Константинопол, с която е надарена Архиепископията на Константинопол като Нов Рим и персонално предстояващия я Вселенски патриарх на особена, изключителна и върховна оперативна административна и правораздавателна самостоятелност, самоинициативност и самодостатъчност, съгласно Канони 9, 17 и 28 на IV Вселенски Халкидонски събор и на злополучния за нас - българите Свят и Велик Събор на Православната църква от 1872 г., признат от всички св. Православни църкви.

В историята на Църквата има безброй случаи, при които църковни юрисдикции злоупотребяват с власт, отхвърляйки достойни кандидати дори и без да са допускани до избор по външни или политически съображения, без съд и каноничен процес. Затова Вселенският престол е бил прибежище за тези, които

търсят правда – св. Йоан Златоуст, св. Флавиан Антиохийски, св. Теофан Изповедник – всички те прибягват до висшата съвест на Църквата.

А опитът преди няколко месеца да се предлага нов епископ на БПЦ - БП и то с титул "Стобийски" би могло да доведе до разделение и паралелни функционирания, което е добре да се избегне чрез възвръщане към справедливото определение на Свещените ни Канони и Светия ни Синод.

Трябва ясно да имаме предвид, че пряко или косвено, но и директно признание от страна на Вселенската Патриаршия и нейните поделения в Цариград и по света спрямо архимандрит Дионисий като „избран епископ" на Стоби (+ Dionysius - Bishop elect of Stobi) съществува и това е видно от документи и изявления на различни администрации – централна и епархийски, дори и при международни или междуцърковни събития от висок ранг. Вселенската Патриаршия в Константинопол, включително чрез самия Вселенски патриарх и други свои представители и съборни прояви, е засвидетелствала каноническо признание на архимандрит Дионисий в качеството му на избран, утвърден и наречен за Стобийски епископ, по решение на Българския Св. Синод на БПЦ - БП от 28 ноември 2014 г. Това е видно и от документи, и от обичайните за различни поводи табелки, използвани при официални срещи, международни събития и/или в списъци на участници, подготвяни от протокола на Вселенската Патриаршия, публикувани в техния Официален сайт. Този надпис не е само административен, а представлява свидетелство за каноническо приемане на избора и наречението на архимандрит Дионисий, съгласно православната традиция.

Обръщението на гръцки език от страна на патриарха, архиереите, клирицити, строгата администрация на Фенер и представители на Вселенската Патриаршия: "Θεοφιλέστατε, Ἅγιε Ψηφισμένε!" (Теофилестате, Агие Псифизмене), което в превод означава: „Боголюбезнейший Свети Избраннико" - т.е. епископоизбран е потвърждаване тежестта на Канона. Това е напълно канонично и съборно формулирано обръщение, използвано само към лице, което е законно избрано от Свети Синод, утвърдено е след неговото съгласяване с Божия жребий, проявил се в Синода и с подписа на патриарха, а и е литургично наречено по установения чин с благославяне и призоваване благодатта на Светия Дух, преди самата хиротония.

Тези две свидетелства — официалният надпис "Bishop elect of Stobi" и гръцкото църковно обръщение "Θεοφιλέστατε, Ἅγιε Ψηφισμένε!" — са непосредствени знаци за признание от страна на Майката-Църква спрямо една наченала се канонична епископска съществуваща вече легална легитимност, изискваща финализиране на процеса чрез св. Таинство Ръкоположение. Това поставя задължение в каноничната съвест на всички Църкви, включително и на нашата Българска православна църква – Българска Патриаршия, та дори най-вече на нея именно, да довърши процеса чрез хиротония, както повеляват Свещените Канони, за да не изпадаме в положение, уронващо църковния ни авторитет в св. Православие.

Във връзка с всичко гореизложено и на основание представените по-долу църковни постановления, които тук надлежно явяваме следва:

Поместната православна църква има безусловно и неизбежно задължение — по силата на установения каноничен ред и съгласно предписанията на светоотеческата еклисиология — да извърши архиерейската хиротония над онзи, който е канонично избран, съборно утвърден и литургично наречен за епископ, над когото вече е

призован Светият Дух чрез тържественото и неизличимо молитвено възгласяване по време на църковното последование на благославяне и призоваване съдействието на Св. Дух.

Обвързаността между избора и ръкополагането; призоваването на Светия Дух и неизбежността на извършване на хиротонията; отговорността на Църквата (и конкретно на съборните органи) да доведе до край избора, за да се активира благодатта чрез ръкоположението е видно от множество творения, тълкувания и извадки от св. Йоан Златоуст, св. Кирил Йерусалимски, св. Амвросий Медиолански, св. Григорий Нисийски, св. Василий Велики и блаж. Теофилакт Охридски по съответните пасажи от Свещеното Писание:

1. Деяния 1:20–26 (Избор на Матия)

Св. Йоан Златоуст — Тълкуване на Деяния Апостолски: **„Те не си позволиха сами да изберат, а изчакаха Господ да открие. И щом Той го направи, веднага го причислиха, не чакайки друго – за да не остане числото на апостолите непълно. Защото това не беше дело на човешка воля, а на Божествен промисъл… Ако не бяха го приели и изпратили с тяхното пълномощие, дарът не би се запечатал в Църквата.“** (PG 60, 32–33).

2. Числа 27:18–23 (Моисей ръкополага Иисус Навин)

Св. Амвросий Медиолански — De Spiritu Sancto: „Когато Моисей възлага ръце над Иисус, Той му предава Духа на управление. Не като обикновен знак, но чрез самото действие Духът преминава. **Така и в Църквата – ако има избор, но няма ръкоположение, Духът не се предава. Това е нарушение на реда, установен в пустинята.**“ (PL 16, 725).

3. 1 Тимотей 4:14 и 2 Тимотей 1:6 (Дарът чрез ръкополагане)

Св. Йоан Златоуст — Омилия върху 1 Тимотей: „Апостолът говори не само за дарбата, но и за начина, по който тя се предава – чрез възлагане на ръце, при молитва и благодат. **Ако някой бъде избран, но ръцете на епископите не се положат, как ще се разпали дарът?… Божият ред не може да бъде прекъсван дори и от тези, които са избирали**.“ (PG 62, 543–544).

4.Блаж. Теофилакт Охридски — Тълкуване на 2 Тим. 1:6: „Апостолът напомня, че благодатта не идва сама чрез намерение или избор, а чрез тайнството на ръкоположението. Без това, всичко остава неосъществено. **Този, който възпрепятства ръкоположението на вече избран, затваря входа на благодатта, а това е хула срещу Св. Дух.**“ (PG 125, 1245).

Деяния 6:2–6 (Ръкополагане на дяконите)

5.Св. Кирил Йерусалимски — Катехизис Мистагогически III: „Не е достатъчно да бъдат избрани, макар и от цялото множество - ръцете на апостолите завършват и подпечатват избора на дяконите. Там е началото на истинското им служение. Избор без ръкоположение е само предобраз, не реалност.“ (PG 33, 1096–1097).

6. Деяния 13:2–3 (Призив на Светия Дух и ръкоположението на Варнава и Савел)

Св. Григорий Нисийски — За устройството на Църквата: **„Когато Дух Светий говори, хората не се бавят. Апостолите се молиха и възложиха ръце, защото знаеха, че призивът без действие води до грях на непослушание. Това е основен закон – не да изчакаш по-добро време, а да последваш Божия зов със свещенодействие.“** (PG 46, 469).

7. Старозаветна парадигма: 1 Царства 16:1–13 (Помазанието на Давид)

Св. Василий Велики — За Светия Дух: „Когато Самуил помаза Давид, Духът го прие и **оттогава той беше цар – дори преди да седне на престола. Защото Божието помазание не се отменя. Същото е с ръкоположението – когато Светият Дух слезе, човешкото събрание не бива да се отмята**.“ (PG 32, 132).

Ваше Светейшество,
Ваши Високопреосвещенства,

1. Апостолски канон 74 забранява без основателна причина да се пречи на ръкоположение, на избрано с изискуемото мнозинство лице за епископски чин; нарушителят подлежи на низвергване.

2. Канон 25 на IV Вселенски събор (Халкидон) изисква ръкоположението на избрания епископ да се извърши в срок до 3 месеца.

3. Канон 1 и 2 I Вселенски събор (Никея) категорично се противопоставят на непристойно поставяне в сан чрез подкуп, симония и нарушаване на йерархичния ред.

4. Канон 30 на св. Василий Велики допуска, че е възможно хиротонията да се признае за невалидна, само ако тя е извършена от низвергнат или от еретик.

5. Канон 2 на Трулски (Quinisext) събор потвърждава валидността на древните канони и техния авторитет в новите времена.

6. Канон 6 на Антиохийски събор постановява: “Не се допуска да се отнема правото на епископа да бъде ръкоположен, ако е бил избран съгласно реда.”

7. Канон 13 на Антиохийски събор определя: “Ако някой самоволно забавя ръкоположение на избраник за епископ – следва да бъде наказан!”

8. Канон 13 на Лаодикийския събор пряко забранява народът самостоятелно да извършва избор, а народни тълпи да възпрепятстват извършването на избор или ръкополагането на канонически избран от освещения събор на епископите в местната църква. Този канон нормативира синодалния избор и забранява “народоправни самоволни безчинни действия.

<u>Тълкувания на каноните от Зонара, Валсамон и Аристин:</u>

1. Йоан Зонара (XI–XII в.)

Относно Апостолски канон 74: **„Този канон постановява, че когато по реда бъде избран кандидат и се препятства хиротонията му без основателна причина, това е грях не само против човека, а против благодатта на Светия Дух.“ Подчертава, че външни съображения не могат да отменят божествения избор, ако каноническите процедури са спазени.**

2. Теодор Валсамон (XII в.)

Относно Канон 25 на IV Вселенски събор: **„Забавянето на хиротония след редовен избор може да доведе до нищожност на целия акт не поради давност, а поради възможно настъпване на смърт. Причината е, че благодатта не действа отвъд, а наказанието е за умишлено**

бездействащите.“ Валсамон настоява, че 3-месечният срок е императив, не препоръчителен, и забавянето подронва авторитета на събора, избрал епископа.

3. Аристин (XII в.)

По Апостолски канон 74: **„Да се пречи на хиротонията на избрания от Светия Дух, значи да се богохулства.“ Аристин приема, че след валидно избиране и наречение, всяко възпиране без канонично присъдена вина е грях против самата Църква.**

По постановлението на Лаодикийските канони 12 и 13 Йоан Зонара заявява: “Това правило не отнема на народа правото да свидетелства и да изразява съгласие, а забранява безредните и насилствени събрания, когато тълпата сама, без епископите и клира, издига кандидати за трите свещени степени – дяконската, презвитерската и епископската. Народът може да свидетелства, но не да ръкополага или сам да избира, или сам да снема.” Алексий Аристин допълва: “Законният избор на дякони, презвитери и епископи принадлежи на епископите и на църковните събори на епископите, а не на простолюдието. Защото **тълпата често се увлича от пристрастия и псевдоцърковна партийност.** Но не се забранява народът да дава съгласие чрез акламамации, а само му се забранява самочинно да се намесва в изборите на свещените степени.” Теодор Валсамон пък с категоричност потвърждава: “Правилото не позволява да се оставя възможност за намеса в свещения избор на простите хора, защото **те често по страсти или угодничество избират и подкрепят недостойни**. Но все пак, ако народът свидетелства, това не е против правилото; против правилото е народна тълпа да участва при избор в трите свещени степени, защото изборът става без участието на народа, но не става без участието на епископа за първите две и без участието на събора на епископите за третата – висшата свещена степен.” Ясно се разбира като извод, че според посочените по-горе църковни тълкуватели на каноните от византийската епоха, Лаодикийския канон 12 установява публичност и съборност на ръкоположението пред събора на епископите, клира и народа, за да бъде обявеният избор за “свидетелстван” и “законен”, а пък Лаодикийския канон 13 забранява самоуправството на народа, защото изборът не е дело на тълпата, а на събора на епископите, а народът има право на свидетелство и съгласие, тъй като изборът (за епископ) е съборен акт на епископите и в баланс става чрез участието на клира и съгласието на народа, който може да акламира, ако иска, но не може да присвоява правото на хиротония или спирането на такава, понеже е недопустимо тълпата да властва в Църквата, особено при публичното ръкоположение в храма.

Православната църква разглежда свещенството (Ἱερωσύνη) като сакраментално (тайнствено) единство, но с ясно разграничени, неизменими степени: дякон, презвитер (свещеник) и епископ.

След като един човек бъде избран за епископ, то той вече е отделен за по-висша степен; намира се в т.нар. гранично (прагово) състояние - вече не действа като презвитер, но още не е пълноценен епископ; връщането към презвитерски служби би размило онтологичното и йерархичното разграничение между степените.

Апостолски канон 2 и <u>Канон 6 на Сердикийския събор</u> изискват строга подредба и последователност в свещените степени, като забраняват смесването им!

<u>Канонически прецедент и тълкувания:</u>

Коментаторите на византийското каноническо право (особено Зонара, Валсамон и Аристин) единодушно утвърждават, че: **“Щом някой бъде избран и наречен (литургично по име посочен) за епископ (на поименно посочена епископия), той вече не трябва да изпълнява функции на презвитер! Защото предишното му служение вече е достигнало своя завършек (τέλος) пред лицето на по-високо призвание; настоящото му състояние е очаквателно и благоговейно, а не активно.”**

Зонара пише: „**Не подобава и не се позволява човек, призван към пълнотата на свещенството, да служи в по-ниска степен след като възвишението му вече е започнало.“**

Литургична и еклесиологична символика:

Православието придава изключително значение на символичната яснота на литургичните роли. Един епископоизбран представлява преход от локалното презвитерство към всеобщия епископски надзор; не бива символично да се връща назад към презвитерството, защото: това би объркало вярващите; би обезценило тежестта и достойнството на епископското служение; би подкопало йерархичната цялост на цялото тайнство, на цялото свещенство.

Самото наречение (ὀνομασία или μικρὸ μήνυμα, или μικρὴ σφραγίδα), макар и не тайнство, се разглежда като свещен и каноничен акт, който поставя епископоизбрания в особено, посветено състояние на очакване.

Канонически риск - избягване на двойственост на служението:

Ако се допусне епископоизбраният да действа литургично като презвитер, се създава канонична двусмисленост: кой е той в момента на служенето?! презвитер или епископоизбран?! дали действията му не са прекрачване между две степени, което е забранено?! (Въпреки нотариално завереното Пълномощно, подписано от Патриарх Неофит на “Архимандрит Дионисий (Мишев) – избран, утвърден и наречен за Стобийски епископ”, то Св. Синод по настояване на няколко митрополити му възложи за краткото му пребиваване в ПКСХП “Св. Александър Невски” да извършва богослужения в презвитерска степен, което е в разрез с каноническото право, но по икномùя в качеството си на председател на ЦН при ПКСХП той го изпълняваше, съгласно синодалното решение до определяне дата на хиротония, което както е публично известно се развви по друга наклонност, различна от евангелската.)

Църквата ревностно пази от сакраментално и канонично припокриване, като гарантира, че никой не служи в две различни църковни степени едновременно.

Апостолска и светоотеческа практика

Тази практика се корени още в древната Църква. **В Деяния на светите апостоли и Апостолските постановления се вижда, че ръкоположението (χειροτονία) се предшества от избор, наречение и подготовка - време на въздържание от предишни служения.** Св.

Василий Велики и Св. Григорий Богослов говорят с голямо благоговение и страх за възкачването към епископско служение.

Практическа и канонична цялост

На практика от момента на избора и наречението си, епископоизбраният вече се намира под различен каноничен режим; да служи отново като презвитер би направило цялата процедура по епископското му въвеждане съмнителна или литургично и канонично неправилна, а тя се е състояла правилно "по чину и по ряду". Затова докато Светият Дух не бъде тайнствено призован върху него чрез епископска хиротония, епископоизбраният трябва да пребъдва в свещено въздържание, в молитва и подготовка - не в служение, а в очакване.

Едната, Свята, Съборна, Вселенска и Апостолска Универсална Източно-Православна Христова Църква забранява на епископоизбрания да извършва презвитерски литургични действия преди хиротонията му, защото той вече е канонично отделен за по-висша степен; Църквата пази онтологичната и йерархична яснота на свещенството в трите му степени. Каноните, Свещеното Предание и тълкуванията на светите канонисти строго забраняват припокриване на функции.

Литургичната символика и богословието на епископския сан изискват въздържание; презвитерското служение след избор за епископ би объркало вярващите и би нарушило светостта на епископския чин.

Онтология на епископското служение (еклисиологическа основа):

Епископатът като пълнотата на свещенството. В православната еклисиология епископът е носител на пълнотата на благодатта на Св. Дух, необходима за ръководството и съществуването на Църквата (срв. св. Игнатий Богоносец, Smyrn. 8,2). Епископското ръкоположение не е формалност, а онтологична реалност - предаването на апостолското приемство чрез действието на Светия Дух.

Св. Киприан Картагенски: „Църквата е в Епископа и Епископът в Църквата." (Ep. 66,8)

Йоан Зонара (PG 137): **"Не може тайнството да се отложи без основателна догматична вина или здравословна причина, след като изборът е станал според съборната наредба."**

Църковно съборно действие: изборът не е частна воля:

Самото избиране на епископ е съборен акт на Божия народ, който е избрал своята йерархия, ръководена от Св. Дух. Отказът от хиротония и на ръкополагания, и на ръкополагащия прекъсва волята на Църквата и поставя под съмнение нейната съборност. Св. Василий Велики казва (Ep. 54): „Нима след като цялото Тяло е съвещавало и в избор е посочило избрания, и единодушно призова върху му благодатта на Св. Дух, ще дръзнем да отхвърлим онова, което Бог ни е открил чрез съвещанието?!"

Каноническо задължение за последователност след избор и наричане:

Канони 1 и 2 на I Вселенски събор (Никея, 325 г.) - забраняват ръкополагане без избор и налагат редовността на избора и прехода към хиротония без отлагане или препятствие. Никея, канон 2: „Никой да не бъде ръкополаган без съгласието на митрополита и съборното утвърждение.“ Патриарх Неофит предложи о. Дионисий за Стобийски епископ, гласува за него, Синодът проведе избор и уставно го избра, патриархът три пъти го пита дали е съгласен да приеме, той отговори утвърдително, Синодът во главе с Патриарх Неофит го утвърдиха за гласуван и избран за Стобийски епископ и всички заедно (дори гласувалите с “Против!”) извършихме наречението в епископски чин за овакантилата се древлепросияла Стобийска епископска катедра чрез призоваване благодатта на Светия Дух. Това утвърждение обвързва – то **не е опция, а е заповед**.

Канон 25 на IV Вселенски събор (Халкидон, 451 г.): изисква **епископската хиротония да се извърши в рамките на три месеца от избирането. Налага санкция (отлъчване на отговорния митрополит) в случай на неоснователно (поради заболяване) забавяне.** Халкидон, канон 25: **„Ако някой митрополит не извърши хиротония на избрания в определения срок... да бъде подложен на църковно наказание.“ От това следва, че отказ или забавяне на хиротонията без канонична причина е престъпване на каноните.**

Сакраментално задължение и неизменност на намерението:

1. Епископското ръкоположение като завършек на избора - изборът и наречението имат цел и край — пълното включване в епископската благодат чрез хиротония. Ако тя не последва, целият процес остава незавършен, а самото наречение - подлежи вече на профанизиране. Процесът следва да бъде бързо завършен, защото е канонична жива рана в тялото на Църквата. Теодор Валсамон (PG 137, 45B): **„Да отлагаш хиротонията на вече избрания и наречен — значи да се противиш на действието на Светия Дух.“**

Канон 6 на Сердикийския събор (343 г.):

Предвижда, че след като има избор и съгласие от кандидата, извършено е наречение, то хиротонията трябва също да се извърши без излишно забавяне, освен при „явна, доказана и присъдена вина“. От това произтича, че отказът от хиротония без виновна причина на избрания епископ е канонично нарушение и отказ от съборна воля.

В църковната история няма утвърден каноничен пример, при който законно избран, утвърден и наречен епископ да не е ръкоположен, освен при установена канонична пречка - ерес, нравствено падение или собствен отказ по смирение, последното от които е в колизия със светите канонисти, съобразно които това вече като архиерей без паство – човек може да се отдаде на аскеза в нейните различни форми, но напускайки архипастирските си обязаности.

Еклесиологически епископът е гарант на съборността и апостолската приемственост; не може да остане „в очакване“. Църковното каноническо право, видно и от съответно цитираните св. Канони и техните всеправославно признати общовалидни тълкувания изискват ръкоположение след избор — не като пожелание, а като задължение! Сакраментално богословие - Наречението цели

тайнството на Хиротонията - отказът обезценява сакралитета на таинствеността в Църквата. Историческа практика - никога не се допуска прекъсване на процеса без доказана канонична вина, която след отслужена хиротония би могла в църковно-съдебния процес да доведе всекиго в такъв чин и до низвержение, и до отлъчване, и до анатемосване.

Патристично и канонично тълкуване – св. Отци и канонисти заклеймяват всеки неоснователен отказ от хиротония.

В целия този процес се явява волята на Светия Дух, която не може да бъде игнорирана или отменена от човешки колебания. Хиротонията е завършващият акт, който осъществява избора и превръща решението на събора в реална тайнствена и йерархична действителност.

Свещената приемственост и апостолското предание.

От апостолско време насам ръкополагането на епископи е тайнствен акт, чрез който се предава апостолската приемственост. Отказът от хиротония на канонично избран и наречен епископ означава прекъсване на тази приемственост по вина на хора, които не се подчиняват на Духа.

Молитвеното литургично наречение и призоваване на Св. Дух в Съборната зала на Синодалната палата вече отделя човека за епископска служба. От този момент нататък той не може повече да служи като презвитер, защото е канонически встъпил в друг чин. Мълчаливият отказ от хиротония след наречение създава литургичен и духовен абсурд - лице, което не е вече презвитер, но и не е станало епископ - така се получава празнина в тайнствения живот.

Римокатолически е възгледът, че човек става член на епископското тяло и епископската колегия само по силата на свещенодейственото посвещение, което не е предхождано от съборен избор по изволението на Св. Дух и наречение чрез благодатното благословение на съборните отци като при нас – православните, което им е видно от техния Официален катехизис под параграф 1559, където, обаче, отсъства избор от събор, а назначение от папата и няма ръкополагане, а изливане на миро (което всеки епископ сам, а не съборно, си освещава) върху дланите на ръцете на посвещавания от други епископи. Не е ли това в разрез с искането за съхраняване и разпространяване чистотата на св. Православие или схоластични възгледи от Запад, приемани на и през Север, които противоканонично ще ни служат за отправна точка?!

<u>Заключение</u>.

Завършването на процеса чрез архиерейска хиротония не е просто препоръка или възможност – то е догматически и канонически дълг на Църквата. Който препятства хиротонията на канонично избран, утвърден и наречен епископ, встъпва в противоречие с каноните, с литургичната истина и с волята на Светия Дух. Такова поведение не само че подкопава съборността и благодатта в Църквата, но води до духовна отговорност пред Бога и църковния народ. Йоан Зонара, Теодор Валсамон и Алексий Аристин, както така също и с обоснованите допълнителни патристични и литургично-канонически препратки, и цялостна аргументирана позиция в защита на задължителната хиротония на канонично избран, утвърден и наречен епископ са съвършено ясни.

Йоан Зонара: **„След като съборно е постигнато съгласие и лицето е избрано, препятстването на хиротонията без канонична причина (посочени са по-горе) е престъпление срещу Църквата.“** (Ин:

„Тълкувания на каноните“, PG 137, 625C). Зонара настоява, че волята на събора е действителна и задължителна и следва да бъде доведена до край чрез хиротония.

Теодор Валсамон: **„Ако лице е било наречено и обявено пред Църквата, а не бъде ръкоположено, и това става без съборна причина или изобличение в тежко прегрешение и отричане от Вярата, тогава епископите, които препятстват, трябва да отговарят пред същата власт, която ги е удостоила с ръкоположение.“** (PG 137, 1120A). Това тълкуване е особено силно – виновните за възпрепятстване без причина подлежат на църковна отговорност.

Алексий Аристин: **„Неизвършването на хиротония след съборен избор означава презрение към Духа, Който действа чрез събора.“** (In: Schol. in Can. Ap., PG 137, 984B).

Валсамон: **„Ако този избор и това наречение са налице, но някой възпре и възпира хиротонията, той препятства не просто човешка процедура, но самото действие на Светия Дух.“** (PG 137, 1136B).

Канон 6 на Сардикийския събор: **Този канон утвърждава задължението на хиротония след решение на събор от митрополити. Подчертава, че не е позволено да се отказва хиротония след валиден избор, освен в случай на доказана категорична непригодност.**

Патристично и литургично основание:

Св. Игнатий Богоносец: „Където е епископът, там да бъде и Църквата“ (Smyrn. 8,2). Следователно, когато такъв епископ вече е назован и приет от Църквата чрез „наричане“, отказът от хиротония прекъсва тайнствената връзка между Христос и Неговата Църква.

Св. Василий Велики: В каноничното си послание до Амфилохий св. Василий разграничава избор (χειροτονία) и поставяне (κατάστασις), но не допуска едното без другото: „Не може да се приеме избран без ръкоположение, нито ръкоположен без избор, за да не се наруши преданието.“ (Ep. 199)

Заключителна еклисиологическа санкция:

Литургичното чинопоследование, което се извършва чрез призоваване благодатта на Светия Дух в Съборната зала на Синодалната палата, именувано “Наречение” не е обикновена церемония. Чрез нея избраният получава Божието свидетелство чрез Църквата. Светият Синод и патриархът в този момент не просто обявяват, а благославят въздигането на този човек в чина на епископите.

След наричане, неизвършването на хиротония представлява не само дисциплинарна аномалия, а богословски разрив.

Единственото, което може между наречението и светото таинство ръкоположение да спре или отложи облагодатяващата хиротония на епископ-избраник - дори след валидно канонично производство (избор) и духовно призоваване (наречение) като допустими канонически пречки, разкрити след наречението са:

рес или публично отклонение от св. Православна вяра.

имония или корупция (избор или обещание, получено чрез подкуп).

орален скандал, включително тежки или неразкаяни грехове (напр. блудство, отстъпление, неканоничен брак, съжителство на семейни начала с

п
р
е
д
с

евалидни предходни ръкоположения или фалшифицирано придобит църковен сан.

изическа или психическа неспособност или доказана душевна неустойчивост.

аказателна присъда или граждански санкции от национални или наднационални граждански или военни съдилища, както и от международни организации, по които държавата ни е страна по договор за присъединяване, които биха съблазнили Църквата.

айна принадлежност или вярност към еретически или нецърковни организации (напр. масони, инославни, иноверни).

Това са единствените 7 варианта, при които хиротония след наречение може да се отложи до разрешаване на казуса в едната или другата посока. Архим. Дионисий не е и обвиняван по нито един от седемте възможни варианта за отлагане на епископската му хиротония, а от тогава (2014 г.) до днес ние - архиереите от няколко състава на Св. Синод сме в рецидивиращи прегрешения спрямо него.

Личното отказване или оттегляне на епископ-избраника, макар и рядко след изразено съгласие, ако епископ-избраникът доброволно оттегли съгласието си, неговата хиротония може да бъде отменена. Обаче трябва да се изследва ако отказът е изтръгнат чрез натиск или принуда, то тогава той не е валиден. Ако вече е наречен литургично и е призован Светият Дух, отказът може сам по себе си да се счете за непокорство (непослушание) и подлежи на разглеждане от Св. Синод.

В църковната история има случаи, при които хиротонии са били отлагани или възпрепятствани поради вмешателство от светската власт, намеса на Държавна Сигурност или действия на други йерарси без правомощия. Макар това да може фактически да възпрепятства хиротонията, то винаги се счита за неканонично; противно на Светия Дух и потенциално подлежащо на анатема, ако е извършено с нечисти подбуди. Например - неправомерното задържане или отлъчване на епископ-избраник без синодален процес и канонично основание е невалидно и представлява тежък грях.

Апостолски канон 1, 30 и 31, както и 15 канон на Първо-Втори събор – изискват ясно и справедливо действие от страна на архиереите, защото на санкция подлежат и ръкополагания, но и ръкополагащите, които са осъществили и гласуване.

Това, което не бива, а и не може справедливо да спре хиротонията е: личните антипатии или завист между архиереи; политически манипулации или страх от последствия; забавяне без гореспоменатите седем канонични основания; опит за промяна на резултата от законен избор със задна дата; отменяне на статуса само на базата на нелитургични мнения или външен натиск от вътрешна страна.

Да се възпрепятства хиротонията при липса на каноническа разумна пречка вече 11 години означава:

а се хули Светият Дух (Еф. 4:30),

а се подкопае апостолското приемство и

отенциално да се изпадне под каноническа анатема (според Апостолски канон 74).

След години на клевети и противоречиви обвинения, остава без отговор въпросът дали Българската църква с ранг на Патриаршия е способна и желае да възстанови духовната справедливост, когато една нейна духовна рожба е

изолирана не чрез съборна присъда, а чрез административно мълчание и отсъствие на тотално състрадание!?

В името на Правдата е добре и задължително е дори, а и вече му е времето да се възстанови в пълнота и цялост доверието на Църквата в България пред всичките нейни членове, защото тя е Майка-Кърмителница за всички православни практикуващи въцърковени български християни. Синодалното мълчание и по този продължаващ прекалено дълго въпрос не само вреди на личната съдба на един духовник, но и подкопава съборността и авторитета на Българската ни църква в целия Православен свят, подложен днес на достатъчно раздирания по всевъзможни теми.

Според каноните и преданието на Църквата, както вече стана пределно ясно, че изборът на епископ не е административна процедура, а свещенодействие, при което действието на Светия Дух се призовава още при наречението – тоест, когато определено лице, вече избрано и утвърдено от събора, неречено е и се призове над него Св. Дух и бъде публично обявено. Това поставя началото на неизменен и свят процес, чийто естествен завършек е таинството на св. ръкоположение.

Каноническата и духовната обвързаност след наречението е валидно и налично след като някой е избран - с валидно гласуване от каноничен орган; утвърден – от Светия Синод или компетентна църковна власт; наречен - пред Бога чрез призоваването на Светия Дух в Синодалната палата и е обявен на народа, то вече съществува канонична обвързаност между Църквата и този епископоизбран. Това е формално начало на действие на Светия Дух чрез съборната воля на Църквата. Следователно: Да се предложи друг кандидат или други кандидати преди да бъде ясно разрешен този процес, би било канонически невалидно, духовно опасно и съборно противоречиво. А епископски наречения, завършили и с хиротония, та дори чрез нарочно приемане на специални Синодални наредби за някои, са след наречението на о. Дионисий вече 13, от които двама са и Високопреосвещени епархийски митрополити – членове на Св. Синод в настоящия му състав, а в същия период са проведени и 6 избора за епархийски митрополити, в които лице, погрешно възприемано като "полуепископ" не е участвало. Теодор Валсамон подчертава ясно, че "едновременно съществуване на двама „наречени" за една и съща катедра разстройва съборния ред и създава разкол", а съвсем скоро бяхме именно пред тази опасност, която и към момента е актуална и вероятно ще подлежи на обсъждане за допустимост на законови изменения пред Конституционния съд на Републиката, който единствен би могъл да прецени дали би тълкувал свое предходно Тълкувателно решение с оглед определения на Българския съд, съобразно наднационалното европейско законодателство.

Безусловен Еклесиологически принцип: Един избор – един процес!

Църквата не може да парализира или анулира без основание вече започнат съборен избор и литургичен акт. Това би нарушило: непрекъсваемостта на апостолското приемство; достойнството на самия изборен процес; увереността в действието на Светия Дух чрез съборното съзнание.

Ако се допусне предлагане на нов кандидат преди ясно разрешаване на съдбата на наречения и утвърден кандидат (а в случая лицето е и наречен такъв), това означава: че **Църквата противоправно отхвърля предишния избор без съд и присъда (против каноните); или че изпада в административен произвол, който противоречи на литургичната природа на епископството; или отхвърля постулатите на св. Вяра и**

некомпетентността, и егоизмът са взели връх над посветеността на служението!?

Пастирски и духовни дългосрочни последици и опасности:

Подобен противоцърковен акт на инкриминирано мълчание доведе и би водил постоянно до смущение в клира и народа – защото Църквата не говори с „две уста“, което и стана от 2014 г. до 2019 т.; духовна вреда за наречения, който, бидейки вече публично призован чрез Светия Дух, остава „във висящо състояние“; обезценяване на призванието на епископското служение и съборността в единството, ако лесно се пренебрегва валидна, вече приета и литургично осветена процедура.

Исторически прецеденти:

В историята на Църквата има случаи, когато наречен епископ не е хиротонисан, но това е било по обективни причини (смърт, отказ по здравословни причини, отпадане от вярата и пр.) или след каноничен съд и официално освобождаване от избора, когато една от посочените по-горе седем причини е била налична и за нея е последвала съответната присъда - едва тогава е възможно и би било допуснато ново предложение за гласуване на нов кандидат за епископ.

Не може да се предлагат нови кандидати, докато:

1. не бъде извършена хиротонията на вече избрания, утвърден и наречен за епископ, или
2. не бъде съборно и канонично анулиран този избор с мотивирано решение на църковната власт, подкрепено с основания по предвидените и вече описани канони.

Това не е въпрос на тактика, а на вяра, църковно съзнание и вярност към Свещеното Предание.

Общоцърковни определения:

"Не може да бъде низвергнат епископ без съд и причина – следователно, не може и да се отмени валиден избор без съдебно решение."

"След избор и утвърждение, хиротонията следва в срок – отлагането или отказът е допустим само при изключително сериозни причини, описани от светите канонисти." (Посочени бяха вече по-горе.)

"Установява съборния ред и неприкосновеността на съборните решения; изборът е действителен, докато не бъде отменен съборно."

"Тълкува, че поставен чрез избор и наречение не може да бъде пренебрегнат без осъществена хиротония и последващ я каноничен съд."

"Посочва, че алтернативно наречение преди решение за първия кандидат води до разкол и съборно объркване."

"Изисква строго спазване на съборната процедура и предпазва от дублиране или пренебрегване на вече наречения кандидат."

"Избран и наречен за архиерей (епископ, митрополит или патриарх), но хиротонията се отлага, поради политическа ситуация – не се предлага друг до отказа му."

"Избран и наречен, но впоследствие процедурата се прекратява от Синода поради обективни спънки; друг кандидат се предлага едва след анулиране."

"Случай на отказ от хиротония след наречение, по здравословни причини; нов избор едва след формално освобождаване от Синода."

Нарушен е принципът на съборна приемственост.

След като архимандрит Дионисий е канонически избран за Стобийски епископ (28 ноември 2014 г.), уставно утвърден от Св. Синод, литургично наречен – т.е. върху него е призован Св. Дух, тогава вече е започнат канонически процес, който може да бъде или доведен до край с епископска хиротония, или прекратен единствено чрез официално и мотивирано решение на Църковен съд — при каноничните основания - доказани ерес или морална нечистота, или отстъпление от Вярата.

Всяко действие „сякаш този процес не съществува“ е неканонично и съборно нищожно и невалидно. То е с обвързващ задължителен характер на изпълнение!

Предлагане на нови кандидати преди завършване на предходната процедура е канонически недопустимо, а ако това се случва и други се ръкополагат и дори се издигат в митрополитско достойнство, Църквата влиза в сериозно противоречие със собственото си учение за благодатта, съборността и Светия Дух.

Последствията от допуснатата противоканоничност са: канонично нарушение от страна на Синода; извършването на хиротонии, докато има висящо наречение, нарушава съборния ред и благодатната приемственост. Пренебрегването на наречения за Стобийски епископ архимандрит Дионисий без съд и присъда означава фактическо остракиране или едностранно разлъчване дори без споменатите съд и присъда, което е противно на всеки християнски закон, напълно противоканонично и юридически недопустимо. Това единствено по рода си срамно безпрецедентно явление, породено от 11-годишното ни пренебрежително мълчание трябва да приключи, поради човешка, християнска, архиерейска и съборна съвест, изискваща изпълнен дълг “Церкви и Отечеству на пользу”!

Сериозна последица от осъзнати и умишлени вредни действия и бездействия е съборната отговорност. Тези действия на Синода подлежат на оценка от Свят и Велик Събор на Православната църква или Всеправославен събор, защото противоречат на приетите от Църквата Вселенски канони, а при акривùя са подсъдни на Вселенски събор, а до свикването на такъв - от Събора на Пентархията или Ендемуса в Константинопол, Истанбул (Р. Турция).

Това, което не оправдава, но обяснява действията на Синода, може да включва вътрешно-синодални конфликти и групови или лични (личностни) вражди; политически или външни лостове за натиск; опити за административен контрол върху епископата.

Нито една от тези причини обаче не е канонично основание, нито отменя вече валидно извършен избор и наречение, изискващо хиротония.

Случаят с наречения за Стобийски епископ архимандрит Дионисий е канонически прецедент, който:

1. Подлага на изпитание съборността и легитимността на решенията на БПЦ – БП;

2. Създава духовен, каноничен и юридически вакуум и риск за църковното тяло;

3. Изисква — в светлината на каноните и практиката — съборно, публично, канонично разрешение – хиротония за финализиране на 11-годишното му мъченическо въвеждане в епископски сан.

<u>Съвременна институционална практика в древните Патриаршии на Изтока, апостолски учредени и установени с решения на св. Вселенски събори (официални цитати):</u>

1. Вселенската Патриаршия (Константинопол)

Малко и Голямо Послание (Μικρὸ / Μέγα Μήνυμα). Източник: Официални комюникета на Вселенската Патриаршия. Пример: Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου Οικουμενικού Πατριαρχείου за избор на епископ (2021), публикувана на официалния сайт www.ec-patr.org - Δελτία Τύπου.

Типична формула: „Ἐτελέσθη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Οἴκῳ τὸ Μικρὸ Μήνυμα…“ „Τὸ Μέγα Μήνυμα ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ὅπου ἐκοινώθη ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου Ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος ἀπεδέχθη τὸ ἐπίταγμα.“ Също в: Πρακτικά τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (непубликувани изцяло, но отделни актове в патриаршески Δελτία Τύπου).

Официалното списание на Патриаршията „Ορθοδοξία“ свидетелства за последователността „избор - Микро/Мега Μὴνима“ още в деня на избора: «Αὐθημερόν ἐτελέσθη τὸ Μικρὸν καὶ τὸ Μέγα Μήνυμα τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐψηφισμένου Ἱεράρχου…»

Патриаршеският сайт, при всяка нова епископска/митрополитска изборност, публикува «…τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου Μηνύματος, κατὰ τὴν ὁποίαν τοῦ ἀνακοινώθηκε ἐν ἐκκλησίᾳ ἡ ἐκλογή του, ἐκεῖνος δὲ ἀπάντησε μὲ τὸ κείμενο τῆς Εὐχαριστίας, ἀποδεχόμενος τὸ “ἐπίταγμα”.»

Извод: В самия ден на избора (ψηφισμένος) се извършват „Малкото“ и/или „Голямото“ Послание към Църквата като строго литургизирана форма на обявяване и приемане на избора, след което следва χειροτονία според каноните.

2. Александрийска патриаршия

Официален бюлетин, озаглавен „ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΗΝΥΜΑ…“: «…ἐτελέσθη ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Μηνύματος τοῦ Ἐψηφισμένου Ἐπισκόπου…» и непосредствено след това: «Σημειώνεται ὅτι ἡ εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία… θὰ τελεσθῇ αὔριο…» (т.е. на следващия ден).

Извод: Александрийската практика също е „ψήφισις - μέγα μήνυμα – χειροτονία” (обикновено още на следващия ден).

3. Антиохийска патриаршия

Уставни правила (Self-Rule Constitution Act) на Антиохийската Църква указват мястото и начина на епископското ръкополагане: «Consecration of diocesan bishops shall be held at the Patriarchal Cathedral (Maryamiyah) in Damascus…», уставно закрепен литургичен акт след синодален избор.

Извод: Антиохия следва същата съборно-литургична логика - избор от Св. Синод, публично оповестяване и епископска хиротония (обичайно в Мариамската катедрала в Дамаск).

4. Йерусалимска патриаршия

Официалният сайт документира последователността буквално в един абзац: «...the Service of the Election... took place... with the Great Message of his ordination to Archbishop at the All-Holy Church of the Resurrection the next day...» („...със Великото Послание за хиротонията му... на следващия ден“) и «...along with the Sacrament of the bloodless sacrifice... there is another Sacrament, that of your Episcopal Office, after your election... by the unanimous voting of the members of our Holy and Sacred Synod.» (ясно съчетава избор и хиротония).

Извод: В Йерусалим редът е същият по същност (избор - тържествено послание/обявяване - хиротония), макар терминът „Μικρὸ/Μέγα Μήνυμα“ да не се употребява винаги като в Константинопол и Александрия.

Заключение по изпълнението на каноните в древните Патриаршии на Изтока от Пентархията: Каноничното „конструиране“ е: синодално избиране (μετὰ ψήφων) - публично/литургично оповестяване и приемане (в Константинопол и Александрия формализирано като Μικρὸ/Μέγα Μήνυμα) - хиротония от двама или трима епископи най-малко (редно е в пълнотата на Синода на Поместната църква) с патриарх/патриаршески κύρος. Тези етапи не са взаимнозаменяеми и не могат да бъдат „развързани“ без да се извърши канонично нарушение. Синтезът е: Ψηφισμένος - Μικρό/Μέγα Μήνυμα (Наречение/Изповед на Вярата) – Χειροτονία. В Константинопол се извършва веднага „αὐθημερόν“ (същия ден) „Микро/Mèга Мѝнима“ и след това - хиротония по канон 4 на Никейския събор, в Александрия: „Mèга Мѝнима“ и на следващия ден — χειροτονία (официално оповестено), в Антиохия: Св. Синод избира и хиротонията се извършва, съгласно Устава в Патриаршеската катедрала в Дамаск и в Йерусалим: „Service of the Election“ и “Great Message” за предстоящпред"Ordination next day” в храма на Възкресението при Голгота и Гроба Господен.

<u>Значими съвременни всеправославно признати гръцки канонисти (официални цитати):</u>

1. Σπύρος Τρωϊανός (Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, 1983) «Περὶ τῆς σχέσεως ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας ἐπὶ ἐπισκόπων.» Анализира непрекъсваемата връзка между избор и хиротония като **conditio sine qua non.**

2. П. Βασιλείου (Θεσσαλονίκη) «ἡ Ἐκκλησία δρα συνοδικὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴ καὶ χειροτονία Ἐπισκόπου.» Подчертава, че двата етапа избор/наречение и хиротония са единен съборен процес.

3. Βλασίος Φειδᾶς В лекциите си по Κανονικὸν Δίκαιον (Χάλκη) учи: „ἡ ἐκλογὴ ἀποκτᾷ κύρος διὰ τῆς χειροτονίας, καὶ ἡ χειροτονία ἄνευ ἐκλογῆς εἶναι ἄκυρος.“ Изборът получава сила чрез хиротонията, а хиротония без избор е нищожна.

Заключение според съвременните видни канонисти: древните канони (Ап. 1; Ник. 4; Лаод. 13; Ап. пост. VIII, 10) установяват ред: избор от епископи, съгласие на избрания, наречение и ръкоположение. Съвременната практика на древните Патриаршии (Константинопол, Александрия, Антиохия и Йерусалим) потвърждава и развива същия ред чрез институционализирани етапи „Ψηφισμένος - Μικρὸ/Μέγα Μήνυμα - Χειροτονία“, за което учат споменатите вече по-горе съвременни гръцки канонисти, които системно утвърждават, че трите акта са един неразривен процес, без който няма валидност на съборното начало в Православната църква, изявяваща се в апостолското приемство чрез съборните (синодални) актове на посвещаване в архиерейското служение.

И канонистите на съвремието се позовават на великите тълкуватели на Свещените Канони като при Зонара: “народът не избира, само свидетелства”; Аристин: “изборът принадлежи на епископите, а не на тълпата” и Валсамон: “забранено е простолюдието да налага и да отхвърля кандидати”. Затова Σπ.Τρωϊανός казва: „Изборът е валиден чрез ръкополагане; ръкополагането без избор е невалидно. ἡ ἐκλογὴ ἀποκτᾷ κύρος διὰ τῆς χειροτονίας· ἡ χειροτονία ἄνευ ἐκλογῆς ἄκυρος.“, а Βλ. Φειδᾶς добавя: “избор без утвърждение от епископския събор няма сила.” Σπ. Τρωϊανός: избор и хиротония са conditio sine qua non – едното дава сила на другото, Βλ. Φειδᾶς: литургичната хиротония е онтологичен завършек на избора. Изборът и хиротонията образуват неразривен каноничен кръг. „Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ χειροτονία συνιστοῦν ἕνα ἀδιάσπαστο κανονικὸ κύκλο.» Поради тази канонична логика канонистът Παναγιώτης Βασιλείου уточнява, че: “Църквата действа съборно при избор и хиротония.”

Както казва блаженопочившия Антиохийсси патриарх Игнатий IV, съобразно православната пневматология: „Без Светия Дух… Църквата е просто организация; властта — доминация; литургията — евокация (фалшив ритуал).“ Той напомня при избор на нов епископ, че съгласно Деянията Апостолски: “Светият Дух е субектът, който избира, а не ние, които само засвидетелстваме избора Му” (Деян. 13:2). Патриарх Игнатий продължава: “Съгласно Дидаскалията, Апостолските, Съборните и Църковните конституции, а и според Ареопагитиката, то каноничният ред не е бюрокрация, а защитна мрежа на спасението."

Правосламното вероизповедно разбиране е, че Духът е Този, Който: избира (ἐκλογή, χειροτονία); ръкополага (ἐπίθεσις χειρῶν – дар чрез Духа); укрепва за свидетелство пред лицето на Христос в Страшния съд.

Систематичните постановки, разделени на три блока, със свидетелства от различни традиции: „Светият Дух… постави епископи“ (Деян. 20:28) - изборът е дело на Духа, не на хората. Св. Киприян Картагенски заявява: „Епископът не се поставя от народа, нито от един, а от Духа Светаго чрез апостолска приемственост“ (Epist. 55). И Антиохийската Дидаскалия (III в.): „Епископът е избран чрез Духа за народа, за да пасе стадото Христово.“

Важна патристична постановка на православната пневматология относно института на епископата дава св. Иполит Римски, Apostolic Tradition: “Молитвата при епископска хиротония призовава Светия Дух с думите: „Излей Духа, Който да пасе стадото чрез епископството.“ В Апостолските конституции (VIII, 5) се казва: „Боже, Който познаваш сърцата, дай на избрания от нас чрез гласуването с нашите ръце пак чрез нашите ръце епископския дух на пастирство.“ А св. Василий Велики ясно допълва: „Светият Дух извършва всичко в тайнствата… чрез Него е и поставянето на епископите.“ (De Spiritu Sancto, 16). Това е видно и от модерната Антиохийска традиция. Митрополит Жорж Ходр потвърждава и в съвремието ни догматичното определение: „Епископът не е плод на човешки избор, а плод на Пентекостията, възобновявана в Църквата при всяка хиротония.“ Нашият просветител във Вярата св. Фотий Велики, патрарх Константинополски есхатологично известява, че: „Епископът страшно ще се оправдава пред великото съдилище.“ (Epistulae).

И догматично, и доктринално дори от богословско пневматологично гледище епископският избор е акт на Духа, Който прави историческия процес (избор, съгласие, утвърждаване и наречение) есхатологично валиден и неотменяем, а епископското ръкоположение вече е икона на Петдесетница: възлагането на ръце е епиклеза на Духа.

Ваше Светейшество,
Ваши Високопреосвещенства,

Правото, без оглед на националните, международните или институционалните му граждански особености, а особено и още повече в случая, както на наднационалното относно "Едната, Свята, Вселенска, Съборна и Апостолска" Православна църква, пък още повече за родната ни св. Българска църква, то – правото, Църковното право създава средства за определяне на правния статус на всеки субект и за защита на правата и интересите му. Когато правният субект е лишен от възможност да упражнява правния си статус или да се защити срещу посегателства върху него, действат поредица от канонично предвидени механизми за осигуряване на правата и интересите му, а и на изпълнението на задълженията му по посветеността на свещеното служение и положени обети. Практиката познава случаи, при които правният субект е лишен от възможност да реализира правния си статус, поради умишленото мълчание или бездействие на органите, които са го създали или които следва да го признаят, без да има акт или производство, с които субектът да е изобщо наказан или подлежал на каквато и да е форма на своевременна легитимна санкция. Така спрямо субекта може да са приложени само административни мерки и то дори в случая да не са приложени никакви мерки, за да бъде блокиран, чрез негласно остракиране и както да упражнява, така и да се защитава срещу мълчаливия отказ или бездействие на организацията – в случая свещения институт на Вярата в една Поместна църква, към която субектът принадлежи като нейн пълноправен член от 26 октомври 1981 г. (Димитровден).

Въпросът дали последиците от така създаденото положение, което злепоставя църковно-правния субект намират приложение, когато са налице обективни причини за бездействието на носителя на правото, е решен във всички съвременни правни системи, освен гражданските, военните и международните, дори и църковните – както на Изток, така и на Запад. Типичен пример е давността, с чието изтичане лицето губи правата си. Но в случая приложим е принципът „contra non valentem agere non currit praescriptio" или „срещу онзи, който не може да действа, давност не тече". По-широката словесна формулировка следва да бъде предпочетена поради еволюцията на принципа. Някои дори приемат, че принципът следва да бъде „срещу онзи, който не може да действа, срок не тече", т.е. и преклузивните срокове му се подчиняват, по смисъла на отсъствието от изпълнение на задълженията на органа, причинил вреда с умишлено бездействие.

Съдебната практика прибягва до директно прилагане на принципа, предоставяйки възможно най-широката защита. Не съществуват нито в Църковното право канони, нито в гражданското закони, предвиждащи нормативните ограничения, които уреждат широки основания за избягване на последиците, които правният субект е принуден да претърпи, поради блокиране на правата му, чрез мълчалив отказ или бездействие.

Често принципът „contra non valentem agere non currit praescriptio" е прокаран законодателно в областта на непозволеното увреждане – знанието на пострадалия за самоличността на делинквента, а в някои случаи и други обстоятелства, свързани с вредата, е условие да започне да тече давността. Съгласно правото на Европейския съюз, което се основава на християнския хуманитаризъм и църковно-правната традиция, давност не тече, докато

увреденото лице не е в състояние да дири защита поради **пречка, която е извън контрола му и за която не може разумно да се очаква да бъде избегната или преодоляна от него**. Става дума за пречка, която е извън контрола на правния субект и която не е могло нито да се избегне, нито да се преодолее.

Когато продължителността или естеството на пречката са такива, че би било неразумно да се очаква, че злепоставеният правен субект ще предприеме действия за предявяване на правото в рамките на разумния срок, давностният срок не изтича преди да са изминали шест месеца от момента, в който пречката е била отстранена. Понятието „пречка“ включва и „психологическа пречка“.

Въвеждането на срокове е насочено към създаване на определеност и завършеност на обществените правоотношения. В аспекта на Административно-правната процесуалност сроковете имат за цел освен да дисциплинират страните, да гарантират т. нар. „стабилитет“ на административните актове. Наличието на конкретен срок предполага носителят на правото да го упражнява, като разполагайки с действителната възможност да стори това. Обратно – липсата на фактическа възможност, която не е предпоставена от волята на страната, препятства своевременното упражняване на правото. Тогава, когато лицето е затруднено от определени обстоятелства до степен на невъзможност, по независещи от неговата воля причини, то поведението на страната, която реализира пречката, следва да се отнесе до съда, но при нейно тотално отсъствие увреденото лице също има правото да дири правосъдие. А фактически в Българската църква Църковен съд и Правосъдна църковна система не функционират реално. Затруднението може да се дължи на физическа невъзможност, морални съображения или обстоятелства, които поставят субекта в изключително положение, обстоятелство, което е извън контрола му и което не е могъл нито да избегне, нито да преодолее. Така правният субект се поставя насилствено в условие на професионална спрямо посветеността си на призванието „духовник“ и социална смърт, а обществото и неговата правна уредба не биха могли да търпят такава степен на несправедливост, даже и да няма специални форми за защита срещу подобно блокиране на живота на пострадалия.

Държавата, а също така и другите учреждения, в т.ч. и Църквите, не могат да черпят права от собственото си бездействие, само защото са се дезинтересирали от определено свое задължение. Тези структури са създадени и се търпят, и издържат от публичните финанси на обществото, защото се очаква да извършват определена дейност и да обслужват интересите на гражданите и вярващите (за Българската църква), а когато вместо това те мълчат или бездействат целенасочено, за да постигнат неправомерен правен резултат, който официално, според съществуващите правила, не би се допуснало да постигат, то следва да им се вмени в задължение да изпълнят претендираната от самите тях, обикновено във вътрешните им актове действия, власт.

Най-често причините, довели до противоправен отказ или бездействие са политически и те могат да се оспорят единствено пред Върховния съд в съответната юрисдикция – международна, национална, църковна, междуцърковна, гражданска и т.н., действащ едновременно и като първа, и като въззивна, и като апелативна, и като касационна, и като последна конституиращо-съобразна инстанция, каквито прерогативи – задължения и права има винаги и се намира кой да ги въздава, автообявявайки им свръхюрисдикционност или съобразно съответното гражданско или църковно законодателство.

Длъжни сме вече единни да докажем, че вече не е валидно общоприетото разбиране, че в Българската църква "преминаха дори всяка мярка на злото, не разглеждат съдебни дела" (Иер.5:28). Обаче ние изповядваме и ще продължим да изповядваме: "зная, че Господ ще извърши съд за угнетените и правда за бедните" (Пс.139:13), "защото в тоя случай права си е думата: един сее, а друг жъне" (Иоан.4:37). Това е Истината, а тя е "тази победа, която е победила света – нашата вяра" (1 Йоан. 5:4). Трябва да спазваме и спазим, а и да изпълним на Бога Неговите свети заповеди и на Църквата Му Свещените Канони. В съвремието често човекът, дори духовникът или духовния водач си изработва свой си мироглед, своя етика на поведението си и ръководен от скрити интереси или нечисти подбуди, има свои цели в живота, които изобщо не съвпадат с целите, поставени на целокупната Христова евхаристийна (причастна в благодарението) общност от Бога. **Това е измяна!** Потъпкване на Божиите и църковни повели и запълването на тяхното място на нравствена празнота с различни човешки привилегии – власт, слава, почести, високо обществено положение, богатство – все са фалш от лукавия. Но ние, преминали през дълготрайността на времето като християни и като архипастири в Премъдростта Христова следва да откриваме и укрепваме благородния си стремеж за праведност, особено спрямо "изгонените заради правда" (Мат. 5:10), на които е Царството Божие и с осъзнато милосърдие, от каквото по съвест ние знаем, че имаме нужда и което се надяваме да споделим в мир и радост с пълнотата на цялата нам поверена Българска църква е призванието ни да го сторим на дело. Така, особено от далечината на времето и от пълнотата на сърцата ни с Божията любов, струяща от тях, неусетно успяваме да видим от височината на съборността и единството на Църквата всичко по-чисто, както Бог вижда всичко, което е направил. Във възможността да се изправим (поправим), успяваме поне да прошепнем истината за безкрайния мир, който има в Божията воля, проявена в съборния глас на апостолската приемственост: "Изволися Святому Духу и нам!", дори и сред бурите и раздорите на тоя свят за основа "*Stat crux dum volvitur orbis*." Кръстът стои, докато светът се върти. Изпълни се времето, в което да се преследваме едни други. Идва времето, когато преследването на Божията Църква, когато пак ще бъде толкова тежко, че някои ще умират отново като мъченици в Негово Име. Затова с "с едно сърце и едни уста" да се молим да ни укрепява Господ с благодатта на Светия Дух, да ни просвещава с мъдростта на св. Отци и да ни обгражда с милостта на Пресвета Богородица „Церкви и Отечеству на пользу"!

Сотириологически първият аспект на спасението в Христос е да бъдем просветени от Него и да познаваме истината за Бога и човека чрез ръководството на Светия Дух, Духа на Истината, когото Бог дава чрез Него на вярващите. Това е засвидетелствано в апостолските писания на светиите Йоан и Павел: "Ние не сме приели духа на света, а Духа, който е от Бога, за да разберем даровете, дадени ни от Бога. И това предаваме с думи, не научени от човешка мъдрост, а научени от Духа, като тълкуваме духовните истини на онези, които имат Духа. ... Защото кой е познал ума на Господа, за да Го научи? А ние имаме ума Христов." (1 Кор. 2:13–16). "Защото [Бог] ни е открил с всяка мъдрост и прозрение тайната на Своята воля, според Своето намерение, което е определил в Христос като план за пълнотата на времето, да обедини всичко в Него, нещата на небето и нещата на земята. ...На мен (казва апосолът)... тази благодат беше дадена..., за да направи всички човеци да видят какъв е планът на тайната, скрита от векове в Бога..., за да може сега чрез църквата да се яви многообразната Божия мъдрост..." (Еф. 1:8– свързани в любов, да имат цялото богатство на уверено разбиране и познание на

Божията тайна в Христос, в Когото са скрити всичките съкровища на мъдростта и знанието” (Кол. 2:1–3). “Но вие сте помазани от Светия и знаете всичко, което ви пиша, не защото не знаете истината, а защото я знаете и знаете, че никаква лъжа не е от истината. ... но помазанието, което сте приели от Него, пребъдва във вас и нямате нужда някой да ви учи; както Неговото помазание ви учи на всичко и е истинско и не е лъжливо, както ви е научило, пребъдвайте в Него. ...И по това познаваме, че Той пребъдва в нас, чрез Духа, Който ни е дал” (1 Йоан 2:20–27;

Ето защо с пълна убеденост вярваме, че Ваше Светейшество и Ваши Високопреосвещенства ще отговорят със същата им присъща апостолска доблест и сърцата милост, с която нашият Господ Иисус Христос – Едничкият Всеправеден Съдия винаги е защитавал унизените, но неосъдени, отхвърлените, но достойни, и най-вече – истината над временните интереси. С тази убеденост братски и с отговорност за съборността на Църквата, призоваваме пълнотата на Св. Синод во главе със Светейшия ни Патриарх да изпълним собственото си задължение към един избран, утвърден и наречен епископ, с което да бъде възстановен каноничният и духовен ред като изпълним в пълнота съборното решение, взето на 28 ноември 2014 г., чрез своевременното извършване на епископската му хиротония, съгласно Каноните, Устава и литургичното предание на светата Църква!

В очакване на изпълнение на отговорността на Патриарха и събратята ни синодални архиереи пред Триединния ни Бог и Църквата Му, оставаме с обич в Христа ваши събратя и съслужители, защото Сам Господ Бог ни казва: “обичам правосъдие, мразя насилие, и ще въздам награда по истина” (Ис. 61: 6 и 8):

<u>Приложение:</u>

1.) Биографична справка на архим. Дионисий (Мишев) – избран, утвърден и наречен за Стобийски епископ.

2

.

)

Характеристика от страна на Софийски митрополит Иларион от 2008 и 2009 г. за въвеждане в архиерейско достойнство на Стобийския епископ-викарий

Предложение на Софийски митрополит Доротей

Предложение на Блаженопочившия Български патриарх Максим

Предложение на Блаженопочившия Български патриарх Неофит

3.) Нотариално заверено Пълномощно от Св Синод на БПЦ – БП, подписано от неговия председател – упокоилия се в Христа Господа приснопаметен Български патриарх Неофит.

4.) Протокол от Св. Синод на БПЦ – БП, подписано от неговия председател – упокоилия се в Христа Господа приснопаметен Български патриарх Неофит за въвеждането на архим. Дионисий в епископски сан.

5.) Нотариално заверено Пълномощно от Св Синод на БПЦ – БП, подписано от неговия председател – упокоилия се в Христа Господа приснопаметен Български патриарх Неофит.

6.) Писмо на архим. Дионисий до Св. Синод с вх. N: 328 от 23.05.2024 г.

<u>Специализирана библиография и индекси на съответствията:</u>

dex Canonum Ecclesiae Graecae (CCEG), Ap. Can. 2","Codex Canonum Ecclesiae Graecae (CCEG), Ap. Can. 74",

"Mansi, Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio, vol. 3, col. 15–17",

"Mansi, vol. 7, col. 362–364; CCEG, Can. Chalcedon 25",

"PG 137, 45B–48A; Rhalles-Potles, Σύνταγμα, т. IV, с. 341",

"PG 137, 512C–513B; Rhalles-Potles, т. IV, с. 340–341",

"PG 137, 1365B; Rhalles-Potles, т. IV, с. 342",

"PG 32, 629B–636D (Ep. 54); CPG 2900",

"PG 35, 408–432 (Or. 2, De fuga); CPG 3010",

PG 137, 48,

PG 3, 1069B,

PG 1, 1089,

Corpus Canonum Ecclesiae Graecae,

Пантелеймон Родопулос и Джордж Дион Драгас, Изд. *Преглед на православното канонично право* . Православен изследователски институт, 2007 г. ISBN 978-

П

Лосский, Вл. Догматическое богословие. – В: Богословские труды. Сб. 8, изд. Московский патриархии, Москва, 1972,

Флоровский, Г.Ф. Восточниые отцы V – VIII веков. Париж, 1933,

Ignatius of Antioch. Epistolae. In: Patrologia Graeca (PG), vol. 5, ed. J.-P. Migne. Paris, 1857,

Constitutiones Apostolorum (Constitutiones Apostolicae). In: Corpus Canonum Ecclesiae Graecae, vol. I. Leipzig: C. Hinrichs, 1904,

Cyprian of Carthage. De unitate ecclesiae catholicae. In: Sancti Cypriani Opera Omnia, CSEL 3. Vienna, 1868

Campbell, Th. L. Dionysius the Areopagite: The Ecclesiastical Hierarchy, Washington: Univ. Press of America, 1981,

Irenaeus of Lyons. Adversus Haereses. Ed. A. Rousseau. Sources Chrétiennes (SC) vols. 100–152. Paris: Cerf, 1965–1982,

а
в
н
о

к
а

Victorinus of Pettau. Commentarius in Apocalypsin. CSEL 49. Vienna: Hölder-Pichler-Tempsky, 1916,

John Chrysostom. Homiliae in Epistolam ad Hebraeos. Paris, 1862,

Augustine of Hippo. Sermones, esp. 340. In: Patrologia Latina (PL), vol. 38. Paris, 1865,

Brown,D. C. Pastor and Laity in the Theology of Jean Gerson. Cambridge: Cambridge University Press, 1987,

Bebis, George S. The Ecclesiastical Hierarchy of Dionysius the Areopagite: A Liturgical Interpretation. – in: Greek Orthodox Theological Review 19, 1974,

Evans, D. B. Leontius of Byzantium. – in: Byzantine Studies/Études Byzantines 7, It. 1, 1980,

Hausherr, I. Les grands courants de la spiritualté. – Orientalia christiana periodically, 1935, vol. 1,

Stiglmayr, J. Über die Termini Hierarch und Hierarchie. – in: Zeitschrift für Theologie 22, 1898,

Dettloff, W. Himmlische und kirchlische Hierarchie bei Bonaventura. – in: Miscellanea Mediaevalia, 12 (1), Berlin: Walter de Gruyter, 1979,

Meyendorff, J. The Byzantine Church. – in: THE Byzantine Legacy in the Orthodox Church. Chrewswood, N.Y.: St. Vladimir Seminary Press, 1982,

Switkiewicz, A. Notes about Denys the Areopagite's The Ecclesiastical Hierarchy and its Influence on Maximus the Confessor Mystagogy. – in: Archiv für mittelalterliche Philosophie und Kultur, Heft VI, "LIK", Sofia, 2000,

Gregory the Great. Regula Pastoralis. CCSL 140. Turnhout: Brepols, 1957,

Pseudo-Dionysius the Areopagite. De Ecclesiastica Hierarchia. In: Corpus Dionysiacum, ed. Beate Regina Suchla. Patristische Texte und Studien (PTS) 33. Berlin/New York: de Gruyter, 1990,

Ssheldon Williams, J. P. The Ecclesiastical Hierarchy of Pseudo-Dionysius. – in: Downside Review 82, 1964,

Theodore Balsamon. Scholia in Canones. Paris, 1865

John Zonaras. Commentarius in Canones,

Aristenus. Synopsis Canonum,

Andrew of Caesarea. Commentarius in Apocalypsin. Paris, 1863,

Euchologion & Liturgiae Graecae. Ed. J. Goar. Venice, 1730,

Brightman, F. E. Liturgies Eastern and Western, vol. 1: Eastern. Oxford: Clarendon Press, 1896,

Zizioulas, John (Metropolitan of Pergamon). Being as Communion: Studies in Personhood and the Church. Crestwood, NY: St. Vladimir's Seminary Press, 1985,

Afanasiev, Nikolai. The Church of the Holy Spirit. Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press, 2007 (ориг. рус. 1971),

Schmemann, Alexander. The Eucharist: Sacrament of the Kingdom. Crestwood, NY: St. Vladimir's Seminary Press, 1987,

Phidas, Vlasios. Εἰσαγωγή εἰς τὸ κανονικὸν δίκαιον. Athens: Ekdoseis Athanasios Stamoulis, 1994,

Pheidas, Vlasios. The Ecclesiology of the Orthodox Church. Athens, 2000,

Ramsey, Michael. The Gospel and the Catholic Church. London: Longmans, Green & Co., 1936,

Rorem, P. The Medieval Development of Liturgical Symbolism. – in: Grove Liturgical Study, 47, Bramcote, Nottingham: Grove Books, 1986,

Кураев, Андрей. Традиция. Догмат. Обряд. Москва: Изд-во «Даниловский благовестник», 1996,

Кураев, Андрей. Апокалипсис: надежда и предостережение. Москва: АСТ, 2007,

“
”
;“Patrologia Graeca”, Vol. 88. Paris: Imprimerie Catholique, 1857–1866,

“Spiritual Dimensions of the Holy Canons”. Brookline, MA: Holy Cross Orthodox

The Rudder, tr. D. Cummings,

Canon Law of the Eastern Churches – Phidas, Patsavos, Erickson,

Documents of the Orthodox Church (H. Papadopoulos, G. Dragas, J. H. Erickson),

Nomokanon Alphabetikos tou Blasta.

Sancti Cypriani Opera Omnia, Corpus Christianorum Series Latina (CCSL 3), Turnhout 1972, Epist. 67, 5,

Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων, VIII, 10, в: Didascalia et Constitutiones Apostolorum, F. X. Funk (ed.), Paderborn 1905, p. 500,

F. X. Funk, Didascalia et Constitutiones Apostolorum, II, Paderborn 1905,

Ράλλη – Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. Β΄, Ἀθῆναι 1852,

Zonaras, Balsamon, Aristen, в: Rhalles–Potles, II,

Στ. Τρωιανὸς – Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον (Αθήνα, 1992), σ. 245,
Παναγιώτης Βασιλείου, Κανονικὸν Δίκαιον (Θεσσαλονίκη, 2010),

Χρ. Παπαδόπουλος, Ἡ χειροτονία τῶν Ἐπισκόπων κατὰ τὴν πράξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Ἀθῆναι, 1950),

Παναγιώτης Τρεμπέλας, Τυπικὸν καὶ Κανονικὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Атина, 1939), съдържа аналогични текстове за Μικρὸ/Μέγα Μήνυμα,

Σπύρος Τρωϊανός «Περὶ τῆς σχέσεως ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας ἐπὶ ἐπισκόπων», Εκκλησιαστικός Φάρος 65–66 (1983–84) 73–83 (= Χριστιανός 23 [1984] 4–15),

Βλασίος Φειδάς, Κανονικὸν Δίκαιον (Χάλκη),

Βλασίος Φειδᾶς, Κανονικὸν Δίκαιον, Αθήνα 1980,

Σπύρος Τρωϊανός, Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, Αθήνα 1992,

Γρηγ. Παπαθωμᾶς, Η Εκκλησία και το Κανονικό Δίκαιο, Αθήνα 2004,

Παναγιώτης Βασιλείου, Κανονικὸν Δίκαιον, Θεσσαλονίκη 2010,

Konidaris, Ioannis M. Μαθήματα Εκκλησιαστικού Δικαίου. Athens–Thessaloniki: Sakkoulas, 2020. ISBN 978-960-648-187-1. [LCC: KBS • DDC: 262.9495 • UDC: 271-74(495)],

Clemens Alexandrinus. Stromata VII–VIII. Ed. O. Stählin, rev. L. Früchtel & U. Treu.

Augustinus Hipponensis. Enarrationes in Psalmos. CCSL 38–40. Turnhout: Brepols, 1956. Eng. trans. Exposition of the Psalms. Works of St. Augustine, vols. III/15–20. Hyde Park, NY: New City Press, 2000–2004,

Photius Patriarcha. Epistulae et Amphilochia. Eds. B. Laourdas & L. G. Westerink. Leipzig: Teubner, 1983–1988. Eng. trans. D. White, Patriarch Photios of

Hegel, G. W. F. Vorlesungen über die Philosophie der Religion. Ed. P. Hodgson. 3 vols. Berkeley: University of California Press, 1984–1987,

l. L'Orthodoxie. Neuchâtel: Delachaux & Niestlé, 1959,
حدر، جورج (Hodr, Georges). والكنيسة الشهادة [Martyrdom and the Church]. بيروت: منشورات النور، 1975,

حدر، جورج. شرقنا في المسيح. بيروت: النهار دار، 1982,

Patriarcat Grec-Orthodoxe d'Antioche. Messages de Pâques et de Noël de S.S. Jean X. Damas, 2013–2020,

Ignace IV Hazim. L'Expérience de l'Esprit. Paris: Cerf, 1995,

Samir Khalil Samir, ed. Christianity in the Arab World. Beirut: CEDRAC, 2004,

Ανακοινώσεις του Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (www.ec-patr.org),

Δελτία Τύπου Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας (www.patriarchateofalexandria.com),

Ανακοινώσεις Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων (www.jerusalem-patriarchate.info),

Καταστατικός Χάρτης Πατριαρχείου Ἀντιοχείας (Self-Rule Constitution, 1998),

Сайт "dveri.bg".

Канон – Тълкувател -Извод

Апост. кан. 74 Зонара Хиротонията е задължителна след съборен избор.

Апост. кан. 74 Валсамон Виновните за възпрепятстване подлежат на отговорност.

Кан. 25, IV Вс. събор Валсамон Без ръкоположение изборът е безплоден.

Сардикийски кан. 6 Зонара Отказ без причина е осъдителен.

Лаодикийски кан. 12 и 13 Аристин, Зонара и Валсамон – забрана на участие в избор в свещена степен на народни тълпи.

Св. Игнатий Богоносец — Епископството е необходимо за съществуването на Църквата.

Св. Василий Велики — Избор без хиротония нарушава Свещеното Предание.

София
11.09.2025 г.

1.) + **Русенски митрополит** ***Н А У М***

2
.
)

+
Старозагорски митрополит ***К И П Р И А Н***

3.) + **Плевенски митрополит** ***И Г Н А Т И Й***

4.) + **Сливенски митрополит** ***А Р С Е Н И Й***

5.) + **Доростолски митрополит** ***Я К О В***